

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA BOHEMISTIKY

Mediální obraz Petry Soukupové

The media image of Petra Soukupová

Magisterská diplomová práce

Bc. Lucie Hartmannová
Česká filologie – Mediální studia

Vedoucí práce: doc. Mgr. Erik Gilk, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Lucie Hartmannová

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé práce doc. Mgr. Eriku Gilkovi, Ph.D., za podnětné připomínky a cenné rady.

OBSAH

Úvod	6
1 Média a jejich role ve společnosti.....	8
1.1 Literatura v době digitálního věku	9
1.2 Trávníčkovy recepční okruhy.....	10
1.3 Krátký intertextuální exkurz.....	12
2 Paratexty.....	14
2.1 Vybrané paratexty v centru pozornosti	16
2.1.1 Titul	16
2.1.2 Jméno autora	17
2.1.3 Dedikace.....	17
2.1.4 Motto	18
2.1.5 Knižní obálka	19
2.1.6 Fotografie autora	20
2.1.7 Literární ceny	20
2.1.8 Kritická recepce	21
2.2 Mediální obraz, autorský obraz a autorský typ	21
2.3 Petra Soukupová.....	24
3 Vstup do literatury.....	26
3.1 K moři a scénář.....	27
3.2 Název knihy, její grafické zpracování a dedikace	28
3.3 K moři a média	30
3.4 Fotografie autorky	31
3.5 Ocenění.....	32
3.6 Kritická recepce.....	32
4 Zmizet	35
4.1 Scénář Na krátko	36
4.2 Název knihy, její grafické zpracování	36
4.3 Motto a dedikace	38
4.4 Zmizet a média	38

4.5	Fotografie autorky	40
4.6	Ocenění.....	40
4.7	Kritická recepce.....	41
5	Marta v roce vetřelce.....	44
5.1	Název knihy, její grafické zpracování a dedikace	44
5.2	Marta v roce vetřelce a média	46
5.3	Kritická recepce.....	47
6	Pod sněhem	52
6.1	Název knihy, její grafické zpracování a dedikace	52
6.2	Pod sněhem a média	54
6.3	Kritická recepce.....	55
7	Mediální (sebe)prezentace Petry Soukupové	59
Závěr		62
Anotace		65
Summary		67
Seznam literatury		68
Obrazové přílohy.....		77

Úvod

Petra Soukupová patří k nejúspěšnějším současným českým spisovatelkám. Do literatury vstoupila v roce 2007 debutem *K moři* a od té doby má stálé místo na české literární scéně. Dá se tvrdit, že každé vydání její nové knihy se stane literární událostí.

Domníváme se, že být úspěšným spisovatelem znamená „být čten“, tzn. mít určitou čtenářskou základnu, jež bude knihy kupovat. Prosadit se na literárním poli při takové konkurenci znamená i do jisté míry přizpůsobit se marketingovým strategiím, které se staly nedílnou součástí literárního provozu dnešní doby. Soudíme, že na prodeji se už nepodílí jen kniha jakožto samotný text, nýbrž i autor, který si může sám vytvářet jistý spisovatelský „brand.“¹ Tato práce se snaží postihnout specifika a postavení spisovatele v době internetové kultury. Jistou výhodou spisovatelů je možnost (sebe)propagace na sociálních sítích či autorských webech. Naším východiskem bude fakt, že literatura není tvořena jen literaturou samou, ale z velké části i tím, jak se o jejích tvůrcích mluví a jak se sami tito tvůrci (sebe)prezentují. Ve veřejném prostoru je v okruhu zájmu akt psaní, příběh, jak dané dílo vznikalo. Je tu zřejmý posun od soukromého tvůrčího procesu k veřejně sdílenému, jež může objasnit pouze autor. Osvětlením procesu vzniku se dílo může stát atraktivnějším a žádanějším na knižním trhu.

Kolem jména spisovatelky se generují různé druhy paratextů, jež jsou jedním z konstitutivních prvků vzniku obrazu o autorovi.² V první části této práce je nastíněna teoretická koncepce paratextů, na které jsme se v případě Petry Soukupové zaměřili. Jsou zde zmíněny také recepční okruhy literatury, jež dle Jiřího Trávnicka vznikly na základě existence a užití internetu. V neposlední řadě jsme se v první polovině práce věnovali problematice ukotvení pojmu obrazu autora.

V druhé části studie jsme se všechny poznatky nabyté v první části snažili aplikovat na dílo Petry Soukupové, avšak jen na čtyři prózy pro dospělé, jmenovitě na tituly *K moři* (2007), *Zmizet* (2009), *Marta v roce vetřelce* (2011) a *Pod sněhem* (2015). Soukupová patří ke kmenovým autorkám nakladatelství *Host*, proto jsou do této části zahrnuty i aspekty nakladatelské strategie, jak knihu zviditelnit na knižním trhu.

¹ Neboli spisovatelskou značku čili umění spisovatele se prodávat a propagovat. Takovým autorem je v českém literárním prostředí Jaroslav Rudiš.

² Pojmy obraz autora, autorský obraz, mediální obraz jsou v této práci míněna jako synonyma.

Hlavním zdrojem této práce byly webové stránky Petry Soukupové, jež reflektují velkou část mediálního a kritického dění kolem autorky. Na tomto místě je také zmíněno, že autorka prodala zhruba 80 000 výtisků svých knih.³ Často se o autorce píše jako o „autorce bestsellerů.“ Naším úkolem je mimo jiné zjistit, jaké faktory (vyjma talentu) mohly autorce k tomuto označení dopomoci. Pokusíme se odpovědět na otázku, jakými činiteli je formován Soukupové autorský obraz a jak se na něm podílí nakladatelská politika. Dále kdy média autorce věnují největší pozornost a jak se na konstituování obrazu podílí autorka sama. Momentem vydání debutu se začal generovat mediální obraz Petry Soukupové. Tato práce se věnuje také otázce, zda se v časovém horizontu od jejího vstupu do literatury nějakým způsobem proměnil její autorský obraz. Tento úkol je ztížen faktem, že se jedná o současnou spisovatelku a vydání jejího nejnovějšího díla *Nejlepší pro všechny* (2017) může její mediální obraz proměnit. Vzhledem k době vydání této knihy se nám nepodaří tuto možnou proměnu již reflektovat.⁴

³ Do tohoto údaje není zahrnutá její poslední vydaná kniha pro děti *Kdo zabil Snížku?* (2017) a próza pro dospělé *Nejlepší pro všechny* (2017).

⁴ Román *Nejlepší pro všechny* vyšel 5. prosince 2017.

1 Média a jejich role ve společnosti

Média mají ve společnosti nezastupitelnou roli, neboť přinášejí důležitý zdroj poznatků a zkušeností. Informují o hodnotách, postojích a názorech, které ve společnosti panují, a proto se jim přisuzuje značný vliv na formování člověka ve společnosti. Média vstupují do soukromého života jedince a vtiskují mu tak veřejný rozměr sdílený s ostatními členy a současně nabízejí množství neustále se opakujících výkladů našeho života.

Mezi média již tradičně řadíme tisk, rozhlas a televizi, nejmladší formou jsou takzvaná nová média, která jsou založená na digitálním zpracování a přenosu dat. Vzhledem k jejich širokému záběru na počet příjemců jsou označována za masová média.

Média plní pro chod a fungování společnosti několik důležitých funkcí.⁵ Jednou z nich je funkce informační,⁶ jejímž prostřednictvím média poskytují nezbytné informace o událostech a podmínkách života, s nimiž příjemci nemají či nemusejí mít vlastní zkušenost. Dále plní média funkci korelační, v jejímž rámci přesvědčují společnost o správnosti určitého chování, vysvětlují a komentují významy událostí a přenášejí platné normy a hodnoty. Nabízené představy tak příjemci chápou jako přirozené a pomáhají jim jednat jako členům určité společnosti. Média tedy hrají významnou roli v procesu socializace jedince. Skrze funkci takzvané kontinuity podporují nejen převládající kulturní vzorce, ale také objevují subkultury a nové směry v kulturním vývoji. Kromě toho jsou také zdrojem zábavy,⁷ neboť nabízí možnost odpočinku, uvolnění napětí a jsou obecně prostředkem pobavení či rozptýlení. Poslední funkcí, která je jim přisuzována, je získávání,⁸ jejíž využití je uplatňováno nejčastěji v oblasti politické a komerční propagandy.⁹ Její hlavní náplní je agitování pro společensky významné cíle.

⁵ Nahlíželi jsme prizmatem tzv. funkcionalistického přístupu k chování médií ve společnosti.

⁶ Jako první definoval funkce médií ve společnosti v roce 1948 americký teoretik komunikace Harold Lasswell. Ten postihl tři hlavní funkce médií: informování (stálé pozorování prostředí), korelaci (reprodukování vzájemných vztahů ve společnosti) a kontinuitu (přenos kulturního dědictví).

⁷ Čtvrtou funkci doplnil sociální vědec Charles R. Wright v roce 1960.

⁸ Pátou funkci, a to získávání neboli mobilizaci, přidal anglický teoretik masové komunikace Denis McQuail.

⁹ Srov. JIRÁK, Jan; KÖPPOVÁ, Barbora. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, s. 11.

1.1 Literatura v době digitálního věku

Nástup digitálních komunikačních technologií a nových médií v druhé polovině devadesátých let minulého století způsobil na poli literatury a knižní kultury nevratné změny. V českém literárním prostředí je průkopnickou prací, jež se zabývá problematikou vztahu literatury a mediálního prostředí proměněného nástupem digitálních technologií, monografie Karla Pioreckého *Česká literatura a nová média* (2016). Badatel zaměřující se na současnou českou poezii a literaturu a nová média považuje stávající situaci literárního systému spíše za strukturální posuny v mediální komunikaci, které s sebou digitální média přinesla.¹⁰ Karel Piorecký definuje celkem tři hlavní změny v literárním systému v digitální éře ve srovnání s dobou predigitální.

První změnou je jeho rozpínání způsobené aktem zprostředkování literárního textu. Ten lze publikovat bez využití jakéhokoli institucionálního mediátora. Literární text lze realizovat např. na osobní webové stránce, blogu, literárním fóru či sociální síti. Tento zprostředkovací proces může být záležitostí pouze samotného autora. V predigitální éře by se akt zveřejnění bez institucionalizovaného vydavatele či nakladatele neobešel. Pro jeho nový rozsah je těžké definovat hranice literárního systému.

Jako druhou distinkci označuje destabilizaci textu, neboť vedle tištěných textů je digitální text nestabilní a vždy pod částečnou kontrolou autora, neboť každý publikovaný příspěvek na blogu či sociální síti lze následně editovat, rozšířit či odstranit. Dle Pioreckého tedy mezi tyto dva typy nelze klást rovnítko a text digitálního typu situuje na rozhraní soukromé sféry geneze a veřejné sféry recepce.

Třetí změnou v literárním systému po nástupu digitálních médií je takzvaná vernakularizace literární kultury, jíž rozumíme příležitost každého člověka podílet se na vlastní kultuře. Na literaturu je nahlíženo jako na veřejnou tvůrčí činnost, kterou může provozovat prakticky každý. Důsledkem takového nahlížení na literární činnost je právě rozpínání literárního systému a jeho neohraničenost, jak jsme zmínili výše.

V souvislosti s Pioreckého výkladem uvažujeme o vlastnostech nových médií. Jednou z jejich takových vlastností je interaktivita. Ta v literárním kontextu znamená silnější a aktivnější čtenářskou roli. Čtenář tak získává příležitost reagovat na přečtený text, a to formou komentářů například na blogu, na stránkách internetového knihkupectví či na jiném místě, kde byl literární text zveřejněn.

¹⁰Srov. PIORECKÝ, Karel. *Česká literatura a nová média*. Praha: Academia, 2016, s. 246.

Další změnou je také proměna recepčních mechanismů a čtenářských návyků. Internet má moc rozšiřovat naše informační pole. Tím máme na mysli fakt, že současná doba se vyznačuje existencí neskutečného množství různých realizací jak literárních textů, tak slov o knihách a jejích autorech.

Změn, které se objevily v literatuře vlivem digitálních médií, si nejvíce všímají autoři, kteří vydávali svoje texty již před pádem železné opony a publikují doposud. Výstižně dnešní situaci komentuje současník české literatury Jáchym Topol: „Roky se pohybuju na veletrzích, autorských čteních, a tak vím, jak mě to obrušuje. Jak cyničtím. Počítám prodané výtisky. (...) A vlastně mě to už přestává zajímat. Literatura. Ceny. Média. Ten byznys. To dřív nebylo.“¹¹

1.2 Trávníčkovy recepční okruhy

Současný český badatel Jiří Trávníček se snaží vysvětlit nové vnímatelské pozice vzniklé nástupem internetu. Recepce literárního textu vymezuje poněkud široce, což je s ohledem na predispozice internetu poněkud pochopitelné, jako stopu: „ať už přímou (zformulovaný soud o knize), nebo nepřímou (počty prodaných výtisků), ať už cílenou (článek profesionálního kritika), nebo bezděčnou (názor anonymního diskutéra na blogu), ať už v podobě individuálního intelektuálního výkonu (akademické pojednání), nebo marketingově pragmatickou (leták v knihkupectví).“¹²

Badatel definoval takzvaná recepční pole, jež nám zprostředkovávají možnost setkat se s literárním dílem. Recepce literatury lze podle něj vymezit na základě sedmi recepčních okruhů, respektive sedmi recepčních polí. Jsou jimi literární kritika, paratexty, škola, knižní svět, jiná média, blogy a mlčící většina.

Oblast literární kritiky vnímá v širším smyslu jako odborné psaní o literatuře, do něhož pochopitelně spadá literární věda. Tento recepční okruh je institucionálně ukotvený. Dále jsou sem řazeny noviny a časopisy, jak ve formě tištěné, tak elektronické. Za paratexty v pravém slova smyslu považuje Trávníček ty, které mají informační charakter a vznikají spontánněji, než tomu bylo dříve, a to napříč oborovými i společenskými časopisy. Jako specifický případ tohoto oběhu uvádí literární ceny,

¹¹TOPOL, Jáchym. *Česká literární revoluce*. [online]. 24. 10. 2004. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/clanek.asp?polozkaID=16399> [cit. 2005-12-29].

¹²TRÁVNÍČEK, Jiří. Literární kultura v době internetové. *Host*, 2009, roč. XXV, č. 9, s. 23–28.

kolem kterých se (ne) nutně rodí i dalších texty, jako např. anotace.¹³ Na recepční okruh školní instituce se podle Trávníčka nelze spoléhat, jelikož není schopen reflektovat aktuální dění. Přestože tento okruh „nestačí době“, považuje jej Trávníček za velice podstatný a vnímá jej jako pedagogickou extenzi literární vědy. Do okruhu knižního světa zahrnuje Trávníček knihovny, nakladatelství a knižní trh, u kterých zmiňuje přítomnost paratextů propagační povahy. Do této oblasti také patří ohlasy na internetových knihkupectvích (tuto službu u nás zprostředkovává např. kosmas.cz) ve formě vyhrazeného políčka, do něhož může návštěvník napsat svůj názor na danou knihu. Do recepčního pole blogů zahrnuje i sociální síť a konkrétně jmenuje *Facebook*. Jeho výhoda oproti blogu spočívá v možnosti stát se členem určité vyhraněné skupiny a vyhnout se tak neerudovaným uživatelům internetu. Do recepčního okruhu jiných médií řadí televizi, rozhlas a internet. Připouští možnost reflektovat literaturu i v těchto médiích, přestože její nejvlastnější publikační platformu vidí v tištěných časopisech a novinách. Nicméně v jejich dnešní elektronické podobě uznává také internetu svébytný prostor pro literaturu. Tato média jí dávají prostor formou diskusních pořadů, akcí na podporu čtení či anoncí. Poslední okruh mlčící většiny se svým názorem aktivně nevystupuje. Ta svůj postoj prezentuje pouze tehdy, je-li k tomu vybíduta, např. v kvantitativních i kvalitativních šetřeních. Je nositelkou takzvaného většinového názoru, jež však nejsme schopni postihnout.

Jiří Trávníček správně neopomněl možnost návštěvníka internetového knihkupectví vyjádřit se ke knize, ale dle jeho názoru se nejedná o paratext, jelikož primárně plní funkci marketingovou. Úskalí této koncepce spočívá v tom, že jako jeden ze sedmi okruhů vymezil Trávníček paratexty, které ovšem zmiňuje i v okruhu knižního světa (např. v podobě propagačních textů). Za paratexty lze totiž pokládat například některé typy recenzí, názorů čtenářů či nakladatelské texty. Trávníčkova distinkce paratextů na informační a propagační (marketingové) je z tohoto hlediska uměle navozená a nefunkční. Můžeme to ilustrovat na příkladu paratextů zmiňujících, že daná kniha byla nominována na literární cenu či nějaké ocenění získala. Neboť je problematické rozlišit, zda paratext plní funkci informativní, či propagační. My se domníváme, že obojí.

¹³Fenomén literárních cen pojímáme samostatně (viz podkapitola 2.1.7).

1.3 Krátký intertextuální exkurz

V dílech Petry Soukupové bychom mohli nalézt styčné body, které jsou mezi sebou navzájem provázané. Sama autorka používá jistých prostředků, kterými odkazuje na jiné texty. A v neposlední řadě jsou tu také čtenáři jejích textů, kteří si své dojmy z knihy nenechají pro sebe a vyjadřují se k ní ve veřejně sdíleném prostoru. Tyto vazby mezi jednotlivými texty bychom mohli jednoznačně určit jako intertextuální. Intertextualitu můžeme nejjednodušeji vyjádřit jako vztah textu k jinému textu. Dle *Lexikonu teorie literatury a kultury* je „[...] sama myšlenka literárních nebo jiných druhů žánrů nemyslitelná bez předpokladu intertextových vazeb, neboť pouhá klasifikace textu jako typu již implikuje tvrzení o jeho podobnostech nebo rozdílech vůči jiným textům.“¹⁴

Mezi prvními, kdo si vzájemného vztahu mezi texty všiml a definoval je, byl např. Michail M. Bachtin a Julia Kristeva, která o této relaci soudí, že to je: „mozaika složená z citátů, každý text do sebe absorbuje a transformuje jiné texty“.¹⁵ Kristeva s ostatními poststrukturalisty zastává názor, že intertextualita přísluší všem textům a není pouhou realizací autorské intence odkazovat na jiné texty.

Existuje mnoho pojetí intertextuálního fenoménu (kromě výše zmíněných ještě např. Roland Barthes či Umberto Eco). Avšak pro naše účely přiblížíme koncept Johna Fiskeho a Gérarda Genetta. Literatura je formována nejen literaturou samou, ale také tím, jak se o ní a jejích autorech píše či mluví.¹⁶ V tomto kontextu bychom mohli mluvit o existenci takzvané druhé a třetí úrovně intertextuality tak, jak ji pojímá americký teoretik John Fiske. Podle Johna Fiskeho můžeme intertextuální vztahy v mediální krajině rozlišit na horizontální a vertikální. Podle samotného autora tohoto konceptu jsou horizontální vztahy mezi primárními texty a jsou víceméně explicitně spojené, obvykle osou žánru, postavami nebo obsahem. Vertikální intertextualita je mezi primárním textem, jako je televizní program či série, a jinými texty odlišného typu, které k němu explicitně odkazují. To mohou být druhotné texty jako studiová propagace, žurnalistické články nebo kritika, ale také terciární texty produkované

¹⁴ NÜNNING, Ansgar. *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host, 2006, s. 351.

¹⁵ Kristeva, Julia. *Slovo, dialog a román. Texty o sémiotice*. Praha: SOFIS ve spolupráci s vydavatelstvím Pastelka, 1999, str. 9.

¹⁶ Srov. KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 13.

samotnými diváky (v našem případě čtenáři) ve formě dopisů tisku nebo formou pomluv a konverzace.¹⁷

Francouzský poststrukturalista Gérard Genette rozdělil intertextuální vztahy do pěti větví. První nazývá intertextualitou, kam zahrnuje např. aluze a citáty. Další relací je paratextualita, čili vztah mezi textem a dalšími textovými doplňky, které jsou v jeho bezprostřední blízkosti, jako jsou např. název, předmluva, doslov atd. Dalším typem intertextuality je dle Genetta metatextualita, jež představuje například komentář jednoho textu k jinému textu. Čtvrtým mezitextovým vztahem je hypertextualita, která vzniká přepracováním původního textu, příkladem by mohla být parodie. Poslední intertextovou podskupinou je architextualita, která je z těchto pěti kategorií nejabstraktnější a týká se obecnějších žánrových vztahů mezi texty.¹⁸ Z této Genettovy typologie nás nejvíce zajímá paratextualita, kterou detailněji rozpracujeme v následující kapitole.

¹⁷Srov. FISKE, John. *Television culture*. 1st ed. London: Routledge, 1997, s. 368. Překlad Lucie Hartmannová.

¹⁸Srov. NUNNING, Ansgar. *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host, 2006, s. 351.

2 Paratexty

Kniha představuje mnohohrstevnatý prostor s přesně stanovenou podobou, v níž dochází ke koexistenci a vzájemné interakci dvou rozdílných typů textů, a to textu autorského (primárního) a textů účelových (sekundárních, neboli paratextů), jež primární text nejen obklopují, ale také dotvářejí. Paratexty jsou tedy příslušenstvím knižního a mimo knižního prostoru.¹⁹ Pro komunikaci o literatuře není stěžejní primární text, jak by se mohlo zdát. Roli literární komunikace přebírají paratexty. Ty jsou tvořeny s poměrně jasnou představou o tom, komu jsou adresovány. Tvůrci paratextů vytvářejí paratext zaměřený na určitou cílovou skupinu, neboť při setkání s knihou je paratext první, s čím je potencionální čtenář konfrontován.

Zásadní text z roku 1987 Gerarda Genetta zabývající se paratexty, který nebyl doposud přeložen do češtiny, nese název *Seiuls*.²⁰ Vztah mezi samotným textem a paratextem charakterizuje Gérard Genette následovně: „[...] použijeme-li Borgesův výraz ‚vestibul‘, který nabízí každému možnost vykročit na cestu či si ji projít. Neurčitá zóna mezi tím, co je venku, sama o sobě bez přísných hranic s vnitřkem (text) a vnějškem (diskurs světa týkající se textu) – nezřetelná hranice tištěného textu, která ve skutečnosti určuje veškeré čtení“.²¹ Tím má francouzský poststrukturalista na mysli skutečnost, že paratexty hrají zásadní roli při (ne)přijetí samotného textu. Nejpodstatnější z účelů paratextu je tedy zapůsobit na čtenářské publikum a přitáhnout čtenářovu pozornost k textu. Aby však paratext mohl plnit svoji funkci, tedy účinně působit na čtenáře, získat jej pro četbu samotného textu, nebo přímo pro koupi knihy, měl by jistým způsobem reflektovat čtenářské potřeby, mít v sobě zakódovanou znalost svého čtenářského publika.

Paratexty jsou prvky, jež až fyzicky zpřítomňují literární texty a ovlivňují naši orientaci ve společenském, mediálním a kulturním prostoru vůbec. Dále mají také schopnost zrcadlit literární provoz a jeho okolnosti, jež se podílejí na utváření literárního diskurzu, který má pak potenciál ovlivňovat celý kulturní sektor. Paratexty mají sílu působit na čtenáře zasazeného do tohoto kulturního prostředí, a to mnohem

¹⁹ Srov. MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství*. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010, s. 12.

²⁰ Německý překlad vyšel pod názvem *Paratexte. Das Buch vom Beiwerk des Buches*.

²¹ Vestibul. In: GENETTE, Gerard: *Paratexte. Das Buch vom Beiwerk des Buches*. Frankfurt am Main 1993, s. 9. Corridor. In: GENETTE, Gerard. *Seiuls*. Paris, 1987, s. 7. Překlad Martin Punčochář.

dříve než text samotný a mnohdy i bez jeho přispění.²² Existence primárního textu je určujícím faktorem vzniku sekundárních knižních textů, čili vznik primárního textu a jeho dokončení podmiňuje vznik sekundárních textů neboli paratextů. Je nutno zmínit, že primární text neexistuje bez textů sekundárních, ty však bez primárního textu existovat mohou, například je znám titul ztraceného díla či titul díla, jež zůstalo nenapsáno.

Kniha se v dnešní době stává zbožím, které vedle působení na literárním, potažmo kulturním poli vstupuje na knižní trh. Paratexty tedy zastávají i funkci „orientátorů“²³ po knižním trhu a stávají se součástí vytvářeného reklamního prostředí.

V klasifikaci paratextů, stejně jako v jejich pojetí, se opíráme o výše zmíněnou klíčovou práci Gerarda Genetta, v níž jsou rozlišovány paratexty na peritexty a epitexty. Kritériem pro rozlišení je přitom jejich pozice ve vztahu k primárnímu textu.

Peritexty neboli vnitřní paratexty jsou podle Genetta ty, které se nacházejí v bezprostřední blízkosti primárního textu a dotvářejí knihu jako takovou, jsou její součástí jako fyzického objektu. Výrazně se podílejí na literární komunikaci mezi autorem, respektive dílem a čtenářem. Jsou to texty jako například titul, jméno autora, dedikace či motto. O všech zmíněných pojednáváme níže. Za peritexty jsou považovány rovněž texty, které můžeme pojmenovat jako nakladatelské, jsou to například texty na záložce knihy či anotace.

Epitexty neboli vnější paratexty jsou všechny takové, jež se podílejí na průběhu sekundární literární komunikace kolem knihy a doprovázejí ji. Lze je považovat za paratexty, které dotvářejí recepci autorského díla a autorské osobnosti v určitém kulturním prostředí a významnou měrou se na ní podílejí. Za epitexty lze považovat všechny mediální texty typu rozhovor s autorem, recenze či jiné informace o knize či autorovi v periodikách různého charakteru.

Genette jako základní funkci paratextů uvádí zprostředkování a zpřístupnění primárního textu čtenáři. Jako vedlejší funkce paratextů dále zmiňuje interpretační, návodnou, závazkovou a poradní funkci.²⁴ Lenka Müllerová, badatelka analyzující paratexty knižní kultury, však správně postihla nedokonalost Genettova pojmenování funkcí paratextů vzhledem k dynamičnosti současné doby. Nutno říct, že jeho funkční

²² Srov. KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 15.

²³ Označení „orientátor“ jsme převzali od Jiřího Trávníčka.

²⁴ Srov. GENETTE, Gerard. *Paratexte. Das Buch vom Beiwerk des Buches*. Frankfurt am Main, 1989, s. 19.

stanovisko vzhledem k době, kdy bylo definováno, již zcela neodpovídá současné době, nebo lépe řečeno nepostihuje všechny důležité funkce dnešních paratextů. Za takové považujeme funkce transakční, persvazivní a propagační.

2.1 Vybrané paratexty v centru pozornosti

2.1.1 Titul

Název knihy je společně se jménem autora to první, s čím se čtenář, byť jen potenciální, setká. Slovy Daniely Hodrové „je titul branou do knihy a klíčem od ní zároveň“.²⁵

Podoby a funkce knižního pojmenování se historicky proměňovaly. Hodrová píše o „proměnách poetiky titulu“ a uvádí, že například v antickém Řecku se bez názvu zcela obešli. Zlomovým bodem pro vývoj funkcí titulů knih znamenal vynález knihtisku, který jim vtiskl funkci pojmenovovací i funkci informativní. Nové typy přicházejí v 19. století, kdy se objevují tituly námětové, temporální a prostorové, od 20. století přibývají tituly větné. Pro poetiku titulu literárních děl zvláště přelomu 20. a 21. století jsou příznačné hříčky, významová neurčitost titulu a další.²⁶

Toho, že je titul důležitou složkou knihy, která vykonává několik funkcí najednou, si všímá i Lenka Müllerová: „je to tedy estetický objekt, který skrze sebe sama poskytuje čtenáři, veřejnosti, kritikovi, knihkupci a dalším subjektům podílejícím se na literární komunikaci díla identifikační údaje o díle, jeho obsahu, významu či formě, poskytuje návod k recepci díla, umožňuje hru významů, předkládá příznivý ‚obraz‘ díla či láká potenciálního čtenáře k četbě (případně potenciálního kupce ke koupi).“²⁷ To koresponduje i s tezí Andrey Králíkové, dle níž titul jednak ukotvuje text v literárním prostoru jako označení textu, jednak rozehrává hru se čtenářem a vyvolává čtenářská očekávání. Titul knihy hraje hlavní roli v knižním marketingu.

Josef Lesák ve své stati pojednávající o knižním titulu podává i sondu z brněnského nakladatelství *Host*, které usiluje zejména o tituly neobvyklé, vtahující, slibující či naznačující; tituly by se měly vyvarovat přílišné sdělnosti a neměly by téma knihy jasně definovat.²⁸

²⁵ HODROVÁ, Daniela. ...na okraji chaosu... *Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 2.

²⁶ LESÁK, Josef. Tajemství zvané (knižní) titul. O jedné opomíjené složce literárního díla. *Host*, 2011, roč. 27, č. 8., s. 30–35.

²⁷ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství*. Brno: Kostelec nad Orlicí, 2010, s. 99.

²⁸ Srov. LESÁK, Josef. Tajemství zvané (knižní) titul. O jedné opomíjené složce literárního díla. *Host*, 2011, roč. 27, č. 8., s. 30–35.

Úkolem této práce je odhalit typologii názvů jednotlivých próz Petry Soukupové tak, jak je ve své práci klasifikovala Daniela Hodrová. Dále se budeme zabývat vztahem mezi primárním textem a samotným titulem a vzhledem k tomu, že knihy Petry Soukupové se dočkaly i autorských práv v zahraničí, chceme v neposlední řadě zjistit, zda a popř. jak byl titul knihy přeložen do cizího kontextu.

2.1.2 Jméno autora

Jedná se o zvláštní typ paratextu, neboť jej můžeme zařadit jak do peritextu, tak epitextu. Zároveň je třeba jméno autora vymezit oproti autorskému obrazu, jelikož se jedná o dva různé fenomény. Autorský obraz by se těžko utvořil bez jména autora, dá se říct, že obraz autora je jménu podřízen, avšak v praxi fungují v jakési symbióze.

Autor má v komunikačním procesu nenahraditelnou pozici, neboť je nezbytnou podmínkou pro vznik primárního textu a je základním stavebním kamenem pro prezentaci literatury na mediálním poli. Rovina autora je dále rozšířena třetí osobou, jíž bývá nejčastěji vydavatel, který sděluje recipientovi nové informace o tvůrci textu, jedná tak prostřednictvím tzv. nakladatelských textů.

Jméno autora je obligatorním knižním paratextem, který se objevuje několikrát v rámci celého prostoru knihy. Lze jej pozorovat na hřbetu knihy, dále se vyskytuje na první straně přebalu, patitulu, hlavní titulní straně nebo v autorské tiráži a nakladatelských údajích v závěru knihy. S výjimkou autorské tiráže je jméno autora vždy v kombinaci s názvem knihy. Jedná se o relativně ustálený a konvencionalizovaný systém.

2.1.3 Dedikace

Dedikace neboli věnování je text kratšího charakteru, v němž autor své dílo věnuje jedné či více osobám. Dedikace má vtištěnou nebo dodatečně ručně vepsanou podobu. Dedikace je umístěna nejčastěji na stránce mezi titulem a začátkem literárního textu, případně tvoří jeho úvodní část. Dle Müllerové to „je téměř výhradně prefixový knižní paratext s ustáleným typickým umístěním v prostoru knihy.“²⁹

Důvody, které vedou autora k dedikaci, mohou být různé. Může se jednat o citový vztah ke konkrétní osobě, vyznání úcty či záměr upozornit na okolnosti vzniku

²⁹ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství*. Brno: Kostelec nad Orlicí, 2010, s. 132.

díla apod. Dedikací může být krátká zmínka, ale také delší proslov k adresátovi. V tomto případě se ocitáme již na rozostřené hranici žánrů inklinující k předmluvě či mísení obou žánrů. V některých případech může věnování splývat s jinými typy paratextů, například s mottem nebo předmluvou.

Müllerová zjistila proměnu sociální funkce věnování ve funkci intimní, jež má vliv na formu i obsah věnování. Konkrétně mívá dedikace kratší formu a bývá konkretizováno pouze jméno adresáta: „Tím je ve většině případů aktivní subjekt literárního života, k němuž má autor dedikace spíše neformální vztah, případně je jím subjekt (jedinec, skupina, entita) tvůrci blízký.“³⁰ K našemu užitku bude tato tendence změny funkce věnování nosná, neboť Petra Soukupová možnost dedikování využívá. V tomto kontextu je také nutno zmínit stylistickou a typografickou složku dedikace, jež se může od primárního textu lišit.

2.1.4 Motto

Motto neboli epigraf je krátký textový útvar, jenž se nachází většinou před samým začátkem literárního textu. V některých případech se objevuje i v meziprostorech díla, například na začátku kapitol nebo jedná-li se o povídkový soubor, pak na začátku jednotlivých povídek. Motto může nabývat různých forem. Může být příslovím či citátem z jiného textu apod.: „Jeho účelem je instruovat čtenáře a pomáhat mu (otevřeně či skrytě, jednoznačně či dvojsmyslně) interpretovat dílo nebo vytvářet literární či pocitovou atmosféru, a to na základě určité podobnosti, případně napětí obou textů.“³¹ To koresponduje s tezí Daniely Hodrové, která připojuje ještě jeden důležitý rys a usuzuje, že: „podobně jako dedikace, i motto má intertextový charakter, prostřednictvím motta se v díle otvírá explicitní dialog s jinými literárními díly, jinými literárními epochami, jinými oblastmi života (pokud jde o mimoliterární texty) – dialog, který uvnitř textu může být veden více či méně skrytě. Přitom právě přítomnost motta už nezřídka tento různě skrytý dialog v textu signalizuje, prozrazuje intertextový ráz díla.“³² Díky tomuto rysu lze s Müllerovou konstatovat, že „motto je jediným

³⁰ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství*. Brno: Kostelec nad Orlicí, 2010, s. 132..

³¹ Tamtéž, s. 133.

³² HODROVÁ, Daniela. *...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 275.

peritextem, kde dochází k nejčastější proměně primárního textu v knižní paratext, byť ve výrazně zkrácené podobě.³³

Daniela Hodrová zjednodušeně vyjadřuje vztah mezi mottem a primárním textem díla prostřednictvím trojí opozice:

motto		text
krátký	×	dlouhý
cizí	×	vlastní
úryvek	×	celistvý text ³⁴

Kromě výše zmíněných rozdílů se může motto od primárního textu lišit svým žánrem. Jméno autora použitého textu pro motto je většinou uvedeno pod tímto textem.

2.1.5 Knižní obálka

Stejně jako knižní titul nebo jméno autora je knižní obálka prvním paratextem, či přesněji peritextem, s nímž se potenciální čtenář při kontaktu s knihou setkává: „...vstupuje do celého procesu recepce literárního díla nejen jako místo prvního setkání recipienta s textem, ale i jako představa předpokládaného čtenáře či kupce, k němuž je upřena pozornost všech subjektů podílejících se na vzniku, realizaci a šíření knihy“.³⁵ Z toho lze usuzovat, že na podobě knižní obálky velmi záleží, neboť by měla především zaujmout, což je jedním z úkolů nakladatelské taktiky.

Úskalím pro interpretaci knižní obálky jsou provozní a nakladatelské okolnosti, jež ovlivňují její finální podobu. Při jejím vzniku totiž často není ve středu pozornosti samotný text, nýbrž zde hrají roli jiné aspekty, jako například grafická strategie nakladatelství, které se prezentuje na knižním trhu³⁶ či vize samotného autora o její podobě. Zásadní a určující je pak osobnost grafika a ostatní záležitosti literárního a především nakladatelského provozu.

Při analýze grafického zpracování knižní obálky jednotlivých próz se budeme držet roviny vztahu její podoby s autorským textem. Předmětem analýzy budou čtyři

³³ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství*. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010, s. 138.

³⁴ HODROVÁ, Daniela. *...na okraji chaosu... Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 274.

³⁵ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství*. Brno: Litterae, 2010, s. 171.

³⁶ Jeden z nejznámějších současných světových spisovatelů Paulo Coelho, jehož prózy stabilně vycházejí pod nakladatelstvím *Argo*, mají všechny stejnou grafickou úpravu knižních obálek, jednotnou a charakteristickou pro tohoto brazilského spisovatele.

česky vydané tituly. Pokusíme se však reflektovat také podobu obálky při kulturním transferu jednotlivých próz.

2.1.6 Fotografie autora

Za typ paratextu můžeme pokládat i fotografii autora. Jedná se o typ vizuálního paratextu, který je v drtivé většině případů součástí přebalu knihy: „Na obálkách knih jsou voleny především portréty, tedy vyobrazení autorské tváře, nikoliv celého těla. Distinktivní platnost tak získává již to, zda daného autora prezentuje pouze tvář, nebo postoj celého těla.“³⁷ Zároveň ale, pokud autor disponuje vlastními webovými stránkami, bývá nedílnou součástí sebe prezentace a stylizace autora i více fotografií. Všechny zveřejněné fotografie se pak podílejí na utváření autorského obrazu.

Pokud autor vydal již více knih, můžeme sledovat, jak se fotografie proměňují či naopak zůstávají neměnné. I nepřítomnost fotografie či opakování stejné podobizny má jistou výpovědní hodnotu.

2.1.7 Literární ceny

Literární ceny se stávají zajímavým a hojně využívaným prostředkem knihy při její propagaci. Zda byla kniha oceněna či nominována na určitou cenu, se následně promítne formou paratextu na obálce knihy, či na jiném místě v její bezprostřední blízkosti. Tak či onak, oceněné či alespoň nominované knihy mají větší nákupní potenciál.

Jiří Trávníček v souvislosti s literárními cenami míní, že „představují velmi výrazné orientační body pro to, co číst. Ceny jsou dokonce paratexty dvojího druhu: jednak jako jistá autoritativní rozhodnutí mají samy o sobě podobu ohlasu, jednak způsobují, že se kolem nich rodí různé další texty (anotace, rozhovory s nositeli, případně s nominovanými autory atd.).“³⁸

Oceněný titul znamená pro autora určitou míru uznání a jisté zviditelnění, ale také zřejmý závazek, neboť se předpokládá, že následující tituly budou stejně tak úspěšné, ne-li ještě úspěšnější než ten oceněný.

³⁷ KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 50.

³⁸ TRÁVNÍČEK, Jiří. Literární kultura v době internetové. *Host*, 2009, roč. XXV, č. 9, s. 23–28.

Knihy Petry Soukupové se dočkaly mnohých ocenění. V našem zájmu bude zjistit, zda fakt, že kniha získala určité uznání, mohl zvýšit její nákupní potenciál.

2.1.8 Kritická recepce

Za paratext lze zcela jistě označit i ohlasy na danou knihu. Souhlasíme s následující tezí Jiřího Trávníčka, že: „[...] současná doba se vyznačuje velkou prostupností mezi kritikou v tradičním slova smyslu (jako nezávislým myšlenkovým výkonem) a nakladatelským marketingem: viz fenomén tzv. PR-recenzí, snaha nakladatelství dirigovat si ohlasy na své knihy aj.“³⁹ Kritické přijetí se v dnešní době také poměrně problematizuje z toho důvodu, že u málokterého autora lze vysledovat kontinuální kritickou recepci. Na celkovém obrazu se podílejí jak kritiky v takových periodikách, jako jsou *Host*, *Tvar* či *A2*, tak kratší žurnalistické recenze z kulturních rubrik deníků, jako jsou *MF Dnes*, *Hospodářské noviny*, *Lidové noviny* či společenské týdeníky typu *Reflex*, *Respekt*, *Týden* apod., opomenout nesmíme ani ohlasy z internetových serverů věnovaných literatuře či internetových knihkupectví.

A proto je pro tuto práci podstatná jak vysoce odborná kritika, tak žurnalistická, která je pak spíše informací o knize a jejím autorovi, určená pro daný společenský a kulturní kontext. Ohlasy na danou knihu budeme mezi sebou komparovat a pokusíme se mezi nimi nalézt styčné body, které mohou být charakteristické pro poetiku Petry Soukupové.

2.2 Mediální obraz, autorský obraz a autorský typ

Přestože se s pojmem mediální obraz v současné době hodně pracuje, neexistuje pro něj jednoznačná definice a zůstává poněkud terminologicky neukotvený. „Konstrukce mediálního obrazu je komplexním a kontinuálním procesem, který nelze zcela snadno ovládnout ani zafixovat.“⁴⁰ Mediální obraz tak představuje nesnadno uchopitelný termín, jehož použití je často odkázáno na instinkt. V souvislosti s mediálním obrazem se můžeme setkat s tím, že jeho podoba je tvořena s cílenou představou o tom, jak by měl vypadat, čili subjekty sami mohou svůj obraz ovlivňovat, snažit se jej přetvářet

³⁹ TRÁVNÍČEK, Jiří. Literární kultura v době internetové. *Host*, 2009, roč. XXV, č. 9, s. 23–28.

⁴⁰ VOLEK, Jaromír. Mediální obraz ve volební kampani. In: 22. konference *Člověk a média: Mediální obraz politiky(a)* [online]. Praha: 18. 4. 2013 [cit. 2016-05-08]. Dostupné z: http://www.clovekamedia.cz/konference/sborniky/cm_2013_jaro.pdf.

a aktivně se na něm podílet.⁴¹ To je v současné době velmi aktuální, neboť sami literáti mohou své texty propagovat ve veřejném prostoru, a tímto způsobem se (sebe)prezentovat. Jedním z prostředků, jenž nabízí obraz autora, je rozhovor, kde autor uplatňuje jistou strategii vůči médiím už svým postojem k poskytování nebo neposkytování rozhovorů a média jej pak dále interpretují.⁴² Dále má autor možnost se prezentovat i na autorských čteních či veletrzích, jichž se účastní.

Všeobecně vzato, mediální obraz se snaží reflektovat dění kolem určitého subjektu, v našem případě osoby literárně činné. Do mediálního obrazu se promítají názory, postoje a zkušenosti jak samotného autora, tak jeho recipientů. Tuto úlohu ztěžuje i existence třetího činitele, což může být například nakladatel, který do literární komunikace taktéž vstupuje. V současné době může mít pojem mediální obraz negativní konotace kvůli představě, že je vytvořen za účelem například finančního zisku.⁴³

Utváření obrazu autora v současnosti je z větší části produktem masových médií. Kromě mediálního dění se na konstruování autorského obrazu a na ustálení jeho podoby v daném kulturním prostředí podílejí konkrétní instituce literárního provozu, například nakladatelství, instituce různých literárních cen či literární periodika.

V literárněvědných pracích se s pojmem obraz autora setkáváme již na přelomu dvacátých a třicátých let 20. století ve studiích Waltera Benjamina. Tento německý literární kritik a filozof věnoval pozornost zejména Marcelu Proustovi a Franzi Kafkovi, konkrétně procesu, který se vytváří mezi autorem jako psychofyzickou bytostí a obrazem autora, jež si vytváříme na základě jeho textů, nikoliv biografie daného autora. Dá se tedy říct, že Benjamin považuje obraz autora za esteticko-biografický fenomén, který se rodí mezi jménem autora a tím, co s sebou toto jméno v literárním diskursu nese, jedná se tedy o konstrukt. Podle Petra A. Bílky⁴⁴ má obraz autora institucionální kořeny. „Jde o obraz autora vytvořený institucionálně, v prvních desetiletích 20. století především školou, literární kritikou a veřejným povědomím a zájmem, v desetiletích posledních především působením školy a médií.“⁴⁵ S tím nelze jinak než souhlasit. Nicméně musíme podotknout, že škola na utváření obrazu

⁴¹ S tím se můžeme setkat např. u politiků.

⁴² Srov. KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 63.

⁴³ Srov. JIRÁK, Jan a Barbora KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2015, s. 265.

⁴⁴ Badatel ve své studii popisoval primárně utváření obrazu Boženy Němcové poplatné v její době.

⁴⁵ BÍLEK, Petr A.: Obraz Boženy Němcové: Pár poznámek k jeho emblematické redukci. In: PIORECKÝ, Karel (ed.): *Božena Němcová a její Babička. Sborník příspěvků z III. kongresu světové literárněvědné bohemistiky*. Sv. 3. Praha, Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2006, s. 11.

současného autora může mít velmi malý vliv, jelikož často není schopna reflektovat a předávat aktuální dění na literárním poli (jak je již zmíněno výše), jestliže je v učebnicích vůbec zastoupena současná literatura, tak v minimálním měřítku. To se ale nedá říct o médiích, neboť ta jsou schopna reagovat ihned.

Chceme-li nějakým způsobem postihnout něčí autorský obraz, musíme se vrátit na začátek a začít uvažovat, kdy se takový autorský obraz začíná vytvářet. Takovým momentem je zcela jistě vstup autora na literární scénu, tedy vydání jeho prvotiny. Pakliže se jedná o debut úspěšný, čímž máme na mysli kladné zhodnocení literární kritikou, otvírá se spisovateli nový prostor, který bude spojen se srovnáváním s jeho následující knihou. Čili dosažení kýženého úspěchu může znamenat i určitý tlak do budoucna. Debut však nemusí nutně autora zviditelnit. Druhou situací je postupné utváření autorské pozice, kdy se autorovi může uznání dostat až posléze. To nastává v situaci, kdy se vydané prvotině nedostalo patřičného uznání⁴⁶ a spisovatel se vypracuje k úspěchu postupně.

Akt zveřejnění textu se stává současně i aktem zveřejnění paratextů. Představa čtenářů o autorské osobnosti vzniká totiž nejprve a především na základě paratextů, obraz autora je konstruován paratexty. Povědomí o obrazu autora v určitém kulturním společenství se může podílet na vytváření předporozumění daného textu. Tedy obraz autora ovlivňuje vnímatelovu recepci textu samotného. Dle Andrey Králíkové je tím pádem obraz autora zároveň i paratextem, neboť tvoří sekundární literární komunikaci.

Důležitým prvkem pro autora může být i samo nakladatelství. To totiž může mít již dlouholetou tradici a renomé, tudíž díla, která pod jeho hlavičkou vyjdou, již „slibují“ určitou úroveň. Obraz autora se nutně neváže na čtení primárního textu. Na konstituování autorského obrazu se může, ale nemusí podílet text primární. Obraz autora zásadním způsobem ovlivňuje čtenářovu recepci primárního textu.

Poněkud originálně uvažuje ve své monografii i Andrea Králíková, jež přidává pojem autorského typu. Ten by dle Králíkové bylo možné vymezit ve dvou rovinách. Jednak z hlediska podobných poetik, jednak z hlediska toho, jak autoři fungují a působí v mediálním prostoru. Fenomén autorského typu se dle Králíkové nutně váže k autorskému obrazu. Autorské typy tedy vznikají jistým zjednodušením autorských

⁴⁶ Z řad současných spisovatelů jmenujme za všechny Kateřinu Tučkovou, která prorazila až se svým druhým dílem, románem *Vyhnání Gerty Schnirch* (2009). Její úspěch ještě vygradoval s románem *Žitkovské bohyně* (2012), kterého se prodalo přes 130 000 kusů. Její debut *Montespaniáda* (2006) však zůstal takřka bez povšimnutí.

obrazů. S jeho pomocí můžeme zařadit autory do jednotlivých skupin, a tím pomoci k lepšímu přehledu a orientaci v literární krajině. Daný typ také reprezentuje jisté tendence nebo jistý okruh autorů, kteří na veřejnosti vystupují podle podobných principů. Institucionálně a mediálně vytvořený obraz autora, který se v daném kulturním prostředí ukáže jako nosný, může ustavit autorský typ.⁴⁷ Ten zakládá určité strategie, jak vstoupit do mediálního prostoru literatury, jak v něm působit a jak se v něm prezentovat. Autorský typ je šablona strategií, které se osvědčily na knižním trhu.⁴⁸

Vlivem současného působení médií se zvyrazňuje aspekt utváření představy o autorovi, jak se konstituuje v určitém kulturním prostředí, a to až už z pohledu recipientů, nakladatele, trhu, nebo autora samotného: „Mediální autorský obraz jako takový má i svůj praktický dopad, a to z hlediska trhu, může se stát součástí reklamní nebo marketingové kampaně.“⁴⁹ V našem zájmu je odhalit, z jakých konkrétních činitelů je konstruován mediální obraz spisovatelky Petry Soukupové. Práce je ztížena faktem, že se jedná o současnou spisovatelku, a každý její další vstup do literárního a mediálního světa může její autorský obraz změnit. Dalším předmětem této práce je tedy zjistit, zda a popřípadě jak se změnil obraz Petry Soukupové od publikování její první knihy.

2.3 Petra Soukupová

Petra Soukupová se narodila 25. července 1982 v České Lípě. Vystudovala scenáristiku a dramaturgii na Filmové a televizní fakultě Akademie múzických umění v Praze. Od roku 2011 působí jako dramaturgyně seriálu *Ulice*, scenáristicky se podílela na sitcomu *Comeback* (2008–2010) a televizním seriálu *Kosmo* (2016).

Dosud vydala pět knih pro dospělé, jmenovitě: *K moři* (2007), *Zmizet* (2009), *Marta v roce vetřelce* (2011), *Pod sněhem* (2015), *Nejlepší pro všechny* (2017) a dvě knihy pro děti: *Bertík a čmuchadlo* (2014) a *Kdo zabil Snížka?* (2017). Od roku 2009 pravidelně přispívá do tematických povídkových antologií nakladatelství *Listen*, její

⁴⁷ Andrea Králíková ve své monografii například přirovnává Jáchyma Topola k Petře Hůlové na základě podobnosti jejich poetik, a podle samotné autorky publikace i totožného mediálního obrazu a srovnatelné působnosti na mediálním poli.

⁴⁸ Srov. KRÁLÍKOVÁ, Andrea: *Autorské tváře v knižních zrcadlech*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015, s. 66.

⁴⁹ Tamtéž, s. 59.

povídky vycházejí rovněž v přílohách deníků a časopisů. Svými texty je zastoupena také v antologiích *Milionový čas* (2014) či *Praha noir* (2016).

Za svůj prozaický debut *K moři* (2007) získala *Cenu Jiřího Ortena*, byla nominována na *Cenu Josefa Škvoreckého* a *cenu Magnesia Litera*. Druhá kniha *Zmizet* byla rovněž nominována na *Cenu Josefa Škvoreckého* a v roce 2010 získala v rámci cen *Magnesia Litera* hlavní ocenění Kniha roku. *Zmizet* (2009), *Bertík a čmuchadlo* (2014) a *Pod sněhem* (2015) byly vydány rovněž jako audioknihy ve vydavatelství *OneHotBook*. Knihy prozačky Petry Soukupové vyšly v překladech v osmi zemích, jmenovitě ve Slovinsku, Polsku, v Itálii, Bulharsku, Chorvatsku, Bosně a Hercegovině, Maďarsku a Makedonii a práva jsou prodána také do Srbska a Albánie. Petra Soukupová žije a pracuje v Praze.

Tyto základní informace si o autorce můžeme přečíst na jejích webových stránkách či se s nimi můžeme setkat v jejích knihách jako „doplňkovou“ součástí literárního textu. Webové stránky Petry Soukupové, které považujeme za její (sebe)propagační platformu, budou hlavním předmětem našeho zájmu, neboť reflektují její literární aktivity, kumulují veškeré mediální dění, jež se kolem autorky formuje a v neposlední řadě skýtají i kritickou recepci všech jejích literárních děl.⁵⁰ Autorka disponuje též sociální sítí *Facebook*, která je „propojena“ s její webovou stránkou. V praxi to funguje tím způsobem, že jakmile něco autorka publikuje na *Facebooku*, automaticky se to objeví na titulní straně její webové stránky.

Ačkoliv je Petra Soukupová autorkou již dvou knih pro dětské čtenáře, zaměříme se v této práci především na její prózu pro dospělé, jelikož je stěžejní pro autorčino kritické přijetí, které konstituje její mediální obraz. Okrajově se dotkneme i jejích knih určených pro děti a čerstvě vydaného románu pro dospělé *Nejlepší pro všechny* (2017), a to z důvodu absence potřebné kritické distance. Postupovat budeme chronologicky, od debutu až po její současnou (re)prezentaci v médiích. Naší pozornosti neujdou ani vizuální paratexty, jako jsou knižní obálky, ilustrace či fotografie autorky, které její autorský obraz dotvářejí.

⁵⁰<http://www.petra-soukupova.cz/>. Graficky jsou tyto autorské stránky podobné jako např. stránky Kateřiny Tučkové. Obě autorky mají stejné kmenové nakladatelství, kterým je brněnský *Host*.

3 Vstup do literatury

Obraz autora, jak jsme již zmínili výše, se začíná utvářet momentem vydání autorova debutu, ale to jen v případě, jedná-li se o debut výrazný. Podstatným momentem je pak charakter recenzí, které v reakci na dílo vycházejí. Petře Soukupové se vstup do literatury povedl a český kulturní prostor jej nenechal nepovšimnutým.⁵¹ Jiří Králík, organizátor filmových festivalů, hovoří o prvotině Petry Soukupové jako: „o revolučním díle v tom smyslu, že děj této knihy nespadá do žádné konkrétní doby, čímž se dílo stává nadčasové a dle jeho slov revoluční v kontextu české literatury.“⁵² Dalo by se říct, že v době vydání prvního literárního počinu Petry Soukupové překypoval český knižní trh prózou zasazenou do komunistického režimu a začínající mladá autorka mu svým debutem vdechla nový život.

Prvotina Petry Soukupové s názvem *K moři* (2007) získala *Cenu Jiřího Ortena*.⁵³ Většina kritiků tak mohla k textu přistupovat předpojatě, už jako k oceněnému dílu, a tím pádem i k jako hodnotné vysoké literatuře. Anotace knihy přirovnává dílo k textu anglické spisovatelky: „Tvarem i myšlenkou tato próza odkazuje k Virginii Woolfové a její – dnes již klasické – próze *K majáku*. Nejde ale o napodobivé formální cvičení: z autorčiny výpovědi lze vyčíst (vzhledem k jejímu věku) až překvapivě niterný prožitek rozpadu mezilidských vztahů a nemožnosti plnohodnotné komunikace ani mezi nejbližšími.“⁵⁴ Sama Petra Soukupová se spojitosti s Virginíí Woolfovou spíše podivuje a zdržuje se komentáře, neboť tuto autorku nikdy nečetla, a tudíž nechává posouzení na jiných. Přestože tento paratext, odkazující na text Virginie Woolfové, má potenciální čtenáře lákat na hodnotnou vysokou literaturu, ohlas anonymního čtenáře na knihu *K moři* zveřejněný na internetovém knihkupectví *kosmas.cz* mu přisoudil spíše zavádějící charakter: „Podle názvu čtenář očekává nějakou variaci na Virginii

⁵¹ Již dříve jsme srovnali vstup do literatury Petry Soukupové a Kateřiny Tučkové, jejíž debut je spíš opomíjen, proto jsme nabídli protikladné přijetí. Naproti tomu bychom mohli přirovnat úspěšný vstup Petry Soukupové s Petrou Hůlovou. Její prvotina *Paměť moje babičce* (2002) získala cenu *Magnesia Litera* v kategorii Objev roku a zvítězila v anketě *Lidových novin* Kniha roku. *Ceny Jiřího Ortena* se dočkalo i její čtvrté dílo nesoucí název *Umělohmotný třípokoj* (2006).

⁵² Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10169663406-ctenarsky-denik/310295350020006-ctenarsky-denik-petra-soukupova-k-mori/>.

⁵³ Porota rozhodla v čele s Petrem A. Bílkem (literární teoretik), jejími členy byli dále Libuše Bělunková (literární kritička a publicistka) Jindřich Jůzl (šéfredaktor nakladatelství *Odeon*), Pavel Kosatík (publicista a spisovatel) a Pavel Mandys (literární kritik a publicista).

⁵⁴ JANOUŠEK, Pavel. *K moři*. *Petra-Soukupova.cz* [online]. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/k-mori.html>.

Woolfovou, ale na rozdíl od jejích děl vás tato kniha nechá absolutně chladné.“⁵⁵ Pavel Janoušek, autor tohoto paratextu, hrál klíčovou roli při vstupu Petry Soukupové do literatury, neboť právě jemu, coby svému vyučujícímu na pražské filozofické fakultě, dala *K moři* přečíst a ten ji doporučil do nakladatelství *Host*, které jej posléze vydalo. Sama autorka se k této situaci vyjádřila: „Když jsem knihu posílala do různých nakladatelství sama, nepřišla mi žádná odpověď. Bez kontaktu je to pro začínající autory složité.“⁵⁶

3.1 K moři a scénář

Volně, na motivy tohoto románu vznikl i scénář *K moři*, který získal ocenění v soutěži dosud nerealizovaných scénářů *Nadace Barrandov & RWE*. Tento úspěch zároveň nese své úskalí. Máme na mysli fakt, že se textu mohou přisuzovat vyprávěcí postupy, typické pro filmovou scenáristiku a dramaturgii, jež spisovatelka v době vzniku díla na FAMU studovala: „A opravdu: krátké sekvence příběhu zpravidla stojí na tom, kdo z účastníků kolektivního příběhu jej zrovna vypráví či o něm přemítá. V tomto filmovém přístupu autorka našla možnost úsporných a přitom ostrých charakteristik povah jednotlivých postav.“⁵⁷ Také podle recenze Vladimíra Karfíka s názvem *Bilance neveselých životů* má Petra Soukupová stylistický talent, jenž je však výsledkem jejího studia filmové scenáristiky a dramaturgie. Spojitost autorského stylu se studiem neušla pozornosti nejen kritikům, ale ani novinářům. Na otázku, zda mělo studium na FAMU vliv na její tvůrčí postupy, odpovídá Petra Soukupová záporně a naopak tvrdí, že právě díky tomuto lapidárnímu způsobu psaní byla na FAMU přijatá. Zároveň ovšem dodává, že kdo tvrdí opak, pravděpodobně neví, jak takový filmový scénář vypadá.

Jak už jsme zmínili výše v základních informacích o autorce, pracovala v letech 2008–2010 jako scenáristka českého sitcomu *Comeback*. Po obdržení *Ceny Jiřího Ortena* byla jedna z nejčastěji kladených otázek v rozhovoru s mladou autorkou: „Jak je možné psát vysokou literaturu v kombinaci s psaním scénářů pro český sitcom *Comeback*?“ Na to spisovatelka odpovídá, že psaní seriálu a knihy se vzájemně nijak

⁵⁵ Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/136808/k-mori/>.

⁵⁶ Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1434352-petra-soukupova-jedna-kniha-spisovatele-nedela>.

⁵⁷ KARFÍK, Vladimír. *Bilance neveselých životů*. *Respekt-ihned.cz* [online]. 1. 1. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-Respekt.Ihned.html>.

neruší. „To je jako kdyby truhlář dělal stůl a pak sánky. Prostě jiné věci za použití jednoho řemesla, a to jazyka.“⁵⁸

V rozhovoru *Radia Wave* v rubrice *Liberatura* Petra Soukupová prozradila,⁵⁹ že podle scénáře *K moři*, potažmo románu *K moři*,⁶⁰ by měl vzniknout film. Režisérkou by měla být Karin Babinská. „Jestli by měl podle této knihy opravdu někdy vzniknout film, asi nebude stát za moc. Bude to nejspíš hořká česká skoro komedie o ničem. Přesně o tom totiž Petra Soukupová píše, a to podle mě nikoho nezajímá.“⁶¹ Autor této reakce zcela jistě naráží na téma, které Soukupová pro svou prvotinu zvolila, jedná se totiž o běžný příběh zasazený do rodinného prostředí. Faktem je, že pro filmové zpracování je nutný větší dramatický oblouk, než jaký je v románu přítomen. S tím ovšem autorka počítá a prozrazuje jisté změny, v případě realizování snímku se na filmovém plátně neobjeví například postava Báry.

3.2 Název knihy, její grafické zpracování a dedikace

Jak jsme již předestřeli v teoretické části, název titulu a grafické zpracování knižní obálky patří mezi ty paratexty, jež mají největší možnost se podílet na prodeji titulu, neboť jsou potenciálním čtenářům nejvíce „na očích“. Autorkou názvu *K moři* je sama debutantka.

Název novely *K moři* odkazuje k prostřední části textu, která je jádrem celého příběhu, což dokládá i titulní název této klíčové části. V ní jsou centrem pozornosti obyčejné, banální činnosti, které však odkrývají narušenost komunikace a vzájemné odcizení: „[...] se smyslovou naléhavostí vyjádřenou vzájemnou odcizeností všech postav, neschopnost porozumět si nejenom navzájem, ale ani sobě samým.“⁶² Tak jádro knihy vystihl literární kritik a historik Vladimír Karfík.

Jak uvedla i porota ceny *Magnesia Litera*, název *K moři* odkazuje na dílo Virginie Woolfové *K majáku* (1927). Autorka se však vůči tomuto tvrzení vymezila,

⁵⁸ VEDRAL, Luboš. Petra Soukupová: Ohledně českých filmů jsem skeptická. *Aktualne.cz* [online]. 20. 10. 2011, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Aktualne.html.

⁵⁹ Slovo „liberatura“ spojuje význam latinského „liber“ jakožto „svobodný s knihou“, ale znamenající také „váhy“: „psaní jako vážení písmen“. Autorem tohoto termínu je Zenon Fajfer, který jej poprvé použil v roce 1999 v článku publikovaném v časopise *Dekada Literacka*, nazvaném *Liberature. An Annex to the Dictionary of Literar Terms*.

⁶⁰ Oceněný filmový scénář *K moři* byla Petry Soukupové bakalářská práce.

⁶¹ Která cesta vede K moři. *Reflex* [online]. 6. 12. 2007, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-Reflex.html>.

⁶² KARFÍK, Vladimír. Bilance neveselých životů. *Respekt-ihned.cz* [online]. 1. 1. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-Respekt.Ihned.html>.

jelikož nečetla ani jedno dílo od anglické modernistické spisovatelky, tudíž můžeme tuto intertextovost považovat za bezděčnou.

Dle typologie Daniely Hodrové spadá titul *K moři* do kategorie názvů symbolických. Symbolické názvy jsou charakteristické širokou nabídkou variant čtenářova očekávání a významů. Význam symbolického titulu vyplyne v tomto případě teprve v průběhu četby.⁶³

Recenzenti si všímají jak vzhledu knižní obálky, tak názvu titulu. Autor jedné takové recenze vydané v časopise *Reflex* reaguje na obojí a vyjadřuje se k nim jako k „nezajímavým“.⁶⁴ Josef Chuchma si ve své kritice uveřejněné v *Mladě frontě DNES* všímá grafického zpracování, které se dle něj hrubě míjí s poetikou díla (viz příloha č. 1).⁶⁵ Stojí za zmínku, že autorem ilustrací a grafické podoby knižní obálky je autorčin bratr Milan Soukup. Kombinace názvu románu *K moři* a jeho grafického zpracování může navozovat dojem oddechové, „prázdninové“ literatury. Důkazem může být zavádějící poslední ohlas zveřejněný na webových stránkách Petry Soukupové, který doporučuje *K moři*, „jež titulem do výběru letního čtení zapadá [...]“.⁶⁶

Tento výrok koresponduje i se slovinskou recenzentkou Danajou Lorenčič, která konstatuje: „Spročšujoče poletno branje, ki sproži razburkano valovanje čustev.“⁶⁷ Titul *K moři*, jak vyplynulo, vyšel ve slovinském překladu (viz příloha č. 2). Slovinská verze knižní obálky (*Sanje*, 2012) je abstraktního charakteru, pohrávající si s různými odstíny modré, explicitně odkazující na název titulu „*Morje*“, tedy *Moře*. Na přední straně slovinské obálky jsou paratextové odkazy referující o nominacích knihy na *Magnesií Literu*, *Cenu Josefa Škvoreckého* a získání *Ceny Jiřího Ortena*. Zatímco v českém prostředí jsou tyto informace uvedeny na zadní straně obálky, v zahraničním se dostaly na přední. Důvod je zřejmý, a to zvýšení atraktivnosti zahraničního spisovatele. Prvotina Soukupové vyšla i v bulharském doslovném překladu „*Na more*“ (*Alja*, 2015). Bulharská obálka (viz příloha č. 3) pracuje s realistickým vyobrazením písečné pláže, v pravém horním rohu jsou však vyobrazeny čtyři postavy, korespondující s počtem

⁶³ Srov. HODROVÁ, Daniela. *...na okraji chaosu...Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 243.

⁶⁴ Která cesta vede K moři. *Reflex.cz* [online]. 6. 12. 2007, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-Reflex.html>.

⁶⁵ CHUCHMA, Josef. Rodiny, lásky, alkohol, rozvrat. *Mfďnes.cz* [online]. 11. 4. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-MF-Dnes.html>.

⁶⁶ NOVÁKOVÁ, Šárka. 50 knih na léto. *iHNED.cz* [online]. 9. 6. 2010, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-iHNED.html>.

⁶⁷ „Relaxační letní čtení, které vyvolává bouřlivou vlnu emocí.“ Překlad: Lucie Hartmannová.

postav nevlastních sester v novele. Jejich vyobrazení je v totožném stylu jednoduché perokresby jako česká knižní obálka, jež na rozdíl od bulharské „počítá“ se všemi postavami, jež vyjely k moři, tudíž i s otcem. Není pochyb, že bulharské vydání se inspirovalo tím českým. Musíme konstatovat, že bulharské vydání je však barevně výraznější.

V neposlední řadě této podkapitoly věnované paratextům zmiňme dedikaci, jež prozaička v tomto díle využila. Autorka se omezila na strohé „rodičům“.

3.3 K moři a média

S úspěšným vstupem Soukupové do literatury souvisí i vzrůst zájmu médií o novou autorku, která se objevila na literárním poli. Prozaička byla v den předání *Ceny Jiřího Ortena* hostem v rubrice *Kultura* na ČT 24, kde prozradila, že „jedna kniha spisovatele nedělá“. Což nás zavádí zpět k tvrzení, které jsme již uvedli výše, získání literárního ocenění na začátku spisovatelské kariéry znamená vedle úspěchu a prestiže rovněž určité napětí a očekávání následující knihy.

Nejčastější otázka médií je, jaké měla autorka dětství. To samozřejmě vychází z mylného předpokladu, že autorka musela nutně v dětství prožít nějaká traumata, a psaní pak funguje jako určitá forma autoterapie. Tady se setkáváme s jedním z klíčových činitelů autorského obrazu Petry Soukupové, a to záměnou psychofyzického autorského subjektu s tím narativním. Týká se to hlavně postav v novele, jež jsou vykresleny tak věrohodně, jako by nutně měly reálný předobraz. Sama autorka se k tomu vyjadřuje: „Třeba postava Jíti vychází ze vzpomínky na moji sestřenici, se kterou jsem se vídala jako dítě. Byla zvláštní, neobvykle citlivá. Ale její osud coby dospívající dívky už jsem si vymyslela. A třeba postava Adély se zas trochu podobá mně, když jsem byla v jejím věku. Možná i Bára. A rodiče jsou možná trochu mí rodiče.“⁶⁸ Jinak řečeno: do jisté míry je v díle zastoupena autopsie, nikoli však nutně a beze zbytku.

Vzhledem k charakteru práce spisovatele se mediální zájem mimo výše zmíněné upíná na tvůrčí proces vzniku *K moři*. Již výše jsme zmínili, jakožto čtenáři se máme možnost setkat až s finální podobou literárního textu. A tak je přirozené, že zvědavost novinářů směřuje k procesu geneze. Konkrétně *K moři* vzniklo v průběhu tří měsíců.

⁶⁸ MICHÁLKOVÁ, Běla. Aby mě od psaní nebolela ruka. *Labyrint kultury* [online]. 2. 1. 2009, [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Labyrint-kultury.html>.

Sama spisovatelka o sobě tvrdí, že píše, protože k tomu má talent. Umí psát, tak píše. Psaní literatury pro ni znamená nepromarnění daru, kterým disponuje. Představuje pro ni práci a je nutné k tomu tímto způsobem přistoupit. A když píše, výsledek není příliš asociativní, má pevnou strukturu a předem promyšlený konec. Vše je ale podřízeno postavám a jejich charakterům.

Součástí literárního provozu je účast spisovatelů na autorských čteních. Soukupová se netají tím, že autorská čtení nemá ráda, neboť dle ní jsou často špatně organizována a v důsledku toho se setkání účastní málo lidí. Kromě toho i nerada čte. Přiznává také, že může působit odtažitě a nedostupně, což přisuzuje nervozitě. Rozhovory jí prý ale nevadí.

3.4 Fotografie autorky

Mnohá média činí pojitko mezi způsobem prezentace Petry Soukupové a stylem vyprávění jejích literárních textů. „Venku se fotit nechci, zčervenal by mně nos,“ řekne Petra Soukupová redakčnímu fotografovi s nádechem lehkého pobavení v hlase, za nímž se však skrývá jasně vyřčené stanovisko. Což přesně odpovídá narativní formě její prozaické prvotiny *K moři*.⁶⁹

Vzhledem k tomu, že je autorka aktivní na sociální síti *Facebook* a disponuje vlastními webovými stránkami, na nichž jsou dostupné fotogalerie, není o její podobizny nouze. Součástí prvního vydání knižního debutu je fotografie autorky fungující jako peritext. Černobílá fotografie působí jako amatérsky vytvořený snímek a je umístěna na zadní straně knižní obálky (viz příloha č.4).

V následujících dotiscích byla fotografie zaměněna.⁷⁰ Autorka je na ní zachycena z pravého profilu a s vážným pohledem. Fotografie je taktéž černobílá. Domníváme se, že tento vizuální peritext lépe vystihuje charakter autorky a v tomto duchu i atmosféru jejího prvního literárního díla (viz příloha č.5). Svůj postoj ke svému výrazu vyjádřila autorka v jednom z rozhovorů: „Já mám takovej naučenej úsměv na

⁶⁹ FORMÁNEK, Jaroslav. Literatura je normální práce. *Respekt* [online]. 20. 1. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Respekt.html>.

⁷⁰ Zadní stranu vystřídal jiný nakladatelský text. Viz následující podkapitola 3.5.

fotky. To je takovej poloúsměv. Pro mě je to takovej bezpečnej výraz, kterým jsem si jista. Nechci prostě vypadat na fotkách pitomě jako asi každéj.“⁷¹

3.5 Ocenění

Prozaický debut Petry Soukupové *K moři* (2007) získal *Cenu Jiřího Ortena* a byl také nominován na *Cenu Josefa Škvoreckého* a cenu *Magnesia Litera*. Petra Soukupová se ke svému ocenění vyjadřuje: „*Ortenova cena* má větší prestiž a jméno. Může knize také lépe pomoci v prodeji a je to svým způsobem i potvrzení, že to, co jsem napsala, za něco stojí.“⁷²

Samotná nominace, nejen zisk určité literární ceny, se stává významným a hodnotným propagačním nástrojem v mediálním prostoru. V předchozí kapitole jsme zmínili, že první fotografie autorky na titulu *K moři* byla ze zadní strany knižní obálky vytěsněna jiným nakladatelským textem: „Kniha *K moři* byla oceněna *Ortenovou cenou* pro mladé autory (2008) a ve stejném roce byla nominována na *Magnesii Literu*. Scénář napsaný volně na motivy této knihy získal nejvyšší ocenění v 2. ročníku scénářistické soutěže Nadace *Barrandov & RWE*.“ Informace o tom, že daná kniha získala určité ocenění, se objevila přímo na obálce knihy. Stalo se tak reklamním prvkem zviditelňujícím knihu na knižním trhu.⁷³

3.6 Kritická recepce

V ohlasech na první knihu se konstituovaly rysy tvůrčího postupu Petry Soukupové, které ji budou provázet napříč její celou literární tvorbou. Například Tereza Nosálková ve svém názoru na knihu v *Hospodářských novinách* konstatuje, že „čtenář chvílemi neví, zda čte dětské vyprávění, románek pro náctileté nebo hlubší psychologický rozbor vztahů“.⁷⁴ „Románek pro náctileté“ můžeme považovat za scestný, nicméně Petra Soukupová využívá vševědoucího dětského vypravěče k popisu vážných rodinných témat, což, přistoupíme-li na stanovisko recenzentky, může být poněkud matoucí. Co

⁷¹ STANĚK, Luděk. Všechno je v mé hlavě. *Reflex* [online]. 10. 2. 2011, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Reflex.html>.

⁷² MICHÁLKOVÁ, Běla. Aby mě od psaní nebolela ruka. *Labyrint kultury* [online]. 2. 1. 2009, [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Labyrint-kultury.html>.

⁷³ Neboli Trávníčkův „orientátor“ po českém knižním trhu.

⁷⁴ NOSÁLKOVÁ, Tereza. Recenze *K moři*. *Hospodářské noviny* [online]. 8. 2. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-HN.html>.

však může být zajímavější, je okolnost, že sama autorka netuší, jaké cílové skupině je její dílo určené. Zpočátku vyjádřila obavy, že kniha bude spíš určená ženám, a to kvůli převaze ženských hrdinek, které v ní vystupují. Nakonec ale dochází k názoru, že tomu tak není.⁷⁵

Dále Nosálková postihla další rys jejího narativního stylu: „[...] každá z protagonistek se tak trochu nekontrolovaně cítí jako obtlouklá nechtěná holčička, a jindy zase jako samostatná žena, která nemá ‚vrásky z žádné lásky‘. Tedy až na jednu výjimku, ze vztahu s nepolapitelným otcem.“⁷⁶ Tyto typy postav se promítají i do autorčiných budoucích děl, přičemž jí kritikou propříště bude vytýkáno „sebeopakování“.

V závěru své recenze uveřejněné v periodiku A2 zaměřeného na kulturní reflexi Jana Matějková doplňuje, že přestože tuto prvotinu deklaruje na mimořádný počín, čtenářský zážitek z ní překvapivě rychle vyprchal. Vysvětlením může být i fakt, že Petra Soukupová se zaměřila na ničím výjimečné události. Pocity literární kritičky Jany Matějkové se shodují s anonymní čtenářkou knihy: „Je to půl roku, co jsem ji četla, nezanechala vůbec žádnou stopu.“⁷⁷

Ondřej Horák, autor první recenze uveřejněné v *Lidových novinách*, až neuvěřitelně správně předpokládal, že vydání prvotiny bude autorku zpětně mrzet. Petra Soukupová totiž otevřeně přiznává, že by přivítala, kdyby *K moři* už teď nikdo nečetl, jelikož se jí kniha nezdá dobrá, a dodává, že by dnes tu knihu napsala lépe.⁷⁸

Kritické ohlasy na prvotinu byly jednotné v definování nenápadného příběhu a uznání vypravěčského talentu začínající autorky, který je ojedinělý svou strohostí a lapidárností: „Petře Soukupové se podařilo ostrými střihy a stylistickou bravurou vylíčit souvislou řadu banálních příběhů jako rychle plynoucí drama.“⁷⁹

Sama autorka se k ohlasům své prvotiny vyjadřuje následovně: „Když mi někdo vytýká, že v *K moři* bylo moc postav, tak mu za pravdu dát nemůžu. Když je to rodinná sága a v hlavní části vystupuje pět postav. Tomu se prostě ani při nejlepší vůli nedá říct

⁷⁵ Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10169663406-ctenarsky-denik/310295350020006-ctenarsky-denik-petra-soukupova-k-mori/>.

⁷⁶ NOSÁLKOVÁ, Tereza. Recenze *K moři*. *Hospodářské noviny* [online]. 8. 2. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-HN.html>.

⁷⁷ Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/k-mori-14139?c=all>.

⁷⁸ Petra Soukupová. Seriály jsou jako soundtrack života. *Český rozhlas* [online]. 6. 3. 2015, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/liberatura-s-petrou-soukupovou-5243322>.

⁷⁹ KARFÍK, Vladimír. Bilance neveselých životů. *Respekt-ihned.cz* [online]. 1. 1. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-Respekt.Ihned.html>.

postav jako na kostele. V poslední negativní recenzi mě třeba štvě, že se zaměřuje na detaily, které mi vytýká, ale nemá je správně, protože autor tu knihu četl nepozorně a narychlo.“⁸⁰ Recenze na svoje knihy Soukupová čte, a dokonce ráda, nehledě na jejich charakter. Co jí však vadí, jsou věcné chyby, kterých se kritikové ve svých textech dopouštějí.

Jazykem literární prvotiny Petry Soukupové *K moři* se zabývá lingvistka Světlá Čmejková ve studii *Jak mluví (a píše) české spisovatelky*. Čmejková přisuzuje podobu tohoto literárního textu k scénickým poznámkám. Svoje tvrzení dokládá na příkladu hojného využívání prezentu a poukazuje zejména na fakt, že zdrojem autorčiny poetiky není jen mluvenost. Jako další znak uvádí styl reportážního a dokumentárního typu, a to takový, jakým se do literatury zapsal Vladimír Páral, který „charakterizoval počínání svých postav právě tímto zhuštěným, suše konstatujícím způsobem odkazujícím ke stylu administrativních dokumentů a seznamovacích inzerátů“. K psanému telegrafickému stylu podle Čmejkové odkazuje rovněž využití vět se slovesnou elipsou, jež zkracují jak popis, tak děj. Toto konstatování koresponduje s vyjádřením autorky samé, jež tvrdí, že používá obecnou češtinu, neboť je pro ni přirozená, jelikož spisovnou variantu neovládá. Nutno dodat, že se to odráží jak ve vyprávěcích promluvách stylu jejích próz, tak v promluvách postav.

Recenzní dění kolem *K moři* (2007) začalo ustavovat některé základní rysy autorčina obrazu. Máme na mysli konstatování typu „Petra Soukupová jako talentovaná mladá prozaička a mistryně v popisu neveselých rodinných vztahů“ či „Petra Soukupová jako vynikající pozorovatelka, využívající techniku tzv. oka kamery“, přičemž jméno autorky se skloňuje nejčastěji ve spojení s *Cenou Jiřího Ortena* za rok 2008.⁸¹ Pro nás jsou podstatná slova Terezy Čapkové, autorky jedné z recenzí: „Petra Soukupová: naděje mladé české literatury.“⁸²

⁸⁰ STEHLÍKOVÁ, Olga. Já vlastně na ten film moc nejsem. *iLiteratura.cz* [online]. 27. 5. 2010, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/26429/soukupova-petra>.

⁸¹ Jak napsala anonymní čtenářka na serveru databazeknih.cz: „Soukupová mezilidské vztahy umí.“ Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/k-mori-14139?c=all>.

⁸² ČAPKOVÁ, Tereza. Petra Soukupová: naděje mladé české literatury. *G2.cz* [online]. [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-G2.html>.

4 Zmizet

Tématu rodinných vztahů se Petra Soukupová držela i ve svém druhém díle s názvem *Zmizet* (2009), které je souborem tří kratších próz propojených několika ústředními motivy. Inovací autorčiny poetiky přítomnou v prvních dvou textech je dětský vypravěč. V centru pozornosti je především dítě a jeho prožívání. Autorka toto své rozhodnutí odůvodnila následovně: „V určitém věku jistý problémy přijdou nejzásadnější, ale všichni na to říkají: Ty jsi jenom dítě a tvoje problémy bych chtěla mít. Časem se samozřejmě ukáže, že dospělý problémy jsou větší, ale v tom momentu to dítě cítí jako nejhorší. Lidi se dětstvím obecně málo zabývají.“⁸³ Soukupová ale toto téma neuchopila z důvodu absence vhledu do dětské duše v českém literárním prostředí, nýbrž z osobního zájmu a zaujetí.⁸⁴ S tím koresponduje i názor Pavla Janouška, českého literárního kritika a historika, kterého jsme již dříve zmínili: „Psalí Petry Soukupové vnímám jako svrchovaný výraz jejího privátního prožívání skutečnosti, jako explikaci toho, co ona nutně potřebovala vyslovit.“⁸⁵

V prvotině *K moři* převažovaly postavy ženské. Jedním z ústředních motivů byl komplikovaný vztah dcer k otci a neustálý boj o jeho přízeň. I tento motiv můžeme v souboru *Zmizet* zaregistrovat, avšak na mysl se vkrádá jiná otázka související s popisem mužských postav a pasivitou jejich jednání. Toho si všímá anonymní čtenář knihy: „Autorka je celkem očividně zaujatá proti mužským hrdinům, všichni bezezbytku jsou looseři, většinou mají i problémy s alkoholem a také se svou manželskou a otcovskou rolí [...]“.⁸⁶ S tím koresponduje i názor Lucie Mášové, autorky jedné z recenzí: „Otcové jsou zobrazení jako víceméně nezodpovědné osoby bez stopy empatie, zatímco matky, ač bezradné, představují stabilitu a jistotu.“⁸⁷ V souvislosti s tím je Soukupová konfrontována s otázkou ženského psaní či ženské literatury, na kterou odpověděla: „Genderový pohled na literaturu není určující. Vydělovat nějaká témata coby ryze ženský je nejspíš blbost. Třeba britský autor Ian McEwan píše o vztazích a píše o nich výborně. Necítím pospolitost s žádnou ženskou vlnou. Nenosím v sobě pocit sounáležitosti vlastně s žádným literárním hnutím. Ani s žádným

⁸³ ŠAFRÁNEK, Šimon. Uklizeno. *Instinkt*, 2009, č. 31, s. 54–55.

⁸⁴ Dětského vypravěče na české literární scéně ve svých prózách využil např. Karel Poláček či Josef Škvorecký. Ze současníků jmenuje např. Michala Viewegha, Edgara Dutku či Irenu Douskovou.

⁸⁵ JANOUŠEK, Pavel. *Zmizet*. *Tvar*, 25. 6., 2009, s. 3.

⁸⁶ Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/zmizet-19756?c=all>.

⁸⁷ MAŠOVÁ, Lucie. Cizí, ale slušní lidé. *Literarky.cz* [online]. 27.6. 2009 [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-Literarky.html>.

neliterárním.“⁸⁸ O tom, že by Petra Soukupová nějakým způsobem patřila k tomuto typu psaní literatury, bude pojednáno níže.⁸⁹

4.1 Scénář Na krátko

Stejně jako kniha *K moři*, tak i prostřední novela z triptychu *Zmizet* s názvem *Na krátko* existuje v podobě filmového scénáře. Je třeba zmínit, že tentokrát Petře Soukupové vynesl třetí místo v soutěži *Cena Sazky* za nerealizovaný scénář. S tím, jak scénář vypadal, se lze seznámit v *Revue Pandora*, které v 20. čísle tematizovalo filmové adaptace. Scénář vznikl v roce 2008 jako diplomový a autorka jím absolvovala studium na FAMU.

Nutno dodat, že zatímco *K moři* primárně existovalo jako literární text, s *Na krátko* tomu bylo naopak: „Ta verze *Na krátko*, která je v knize, byla ta nejmenší práce, stačilo přepsat scénář a trochu ho obohatit těmi prostředky, které ve scénáři být nemůžou.“⁹⁰ Fakt, že *Na krátko* existuje i jako scénář, jenž byl navíc oceněn, mohl opětovně čtenáře svádět k tomu, aby přisuzovali nejen výše zmíněné novele, ale celému triptychu totožnou výstavbu, jako mají scénáře: „Je znát, že Soukupová má zkušenosti se psaním scénářů, protože živelné rozhovory by bez velkých úprav sneslo i filmové plátno.“⁹¹ Podle scénáře Petry Soukupové se připravuje film *Na krátko*, v režii Jakuba Šmída.

4.2 Název knihy, její grafické zpracování

Mizení, ať už symbolické, fyzické, dočasné či trvalé je ústředním motivem *Zmizet*, který spojuje všechny tři novely. V typologii Daniely Hodrové by tento titul, podobně jako *K moři*, spadal do kategorie názvů symbolických, neboť i v tomto případě pointa názvu díla vyvstane teprve společně s četbou textu, což platí ve vztahu názvů samostatných novel s jejich textovým obsahem: *Zmizet*, *Na krátko* a *Věneček*.

⁸⁸ KOLÁŘOVÁ, Klára. Jen géniové se neopakují. *Novinky.cz* [online]. 23. 4. 2010, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/198288-jen-geniove-se-neopakuji-rika-petra-soukupova.html>.

⁸⁹ Viz podkapitola 5.3.

⁹⁰ STEHLÍKOVÁ, Olga. Já vlastně na ten film moc nejsem. *iLiteratura.cz* [online]. 27. 5. 2010, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/26429/soukupova-petra>.

⁹¹ SMÍTALOVÁ, Petra. Soukromá dramata mizení. *Instinkt* [online]. 23. 7. 2009, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-Instinkt.html>.

Grafickou podobu obálky a ilustrace vytvořil opět bratr Soukupové, Milan Soukup, vystudovaný grafik (viz příloha č.6). Obsažené ilustrace jsou spíše vizuálním doprovodem textu a nijak jej nerozvíjejí.

Triptych vyšel také v Polsku (*Afera*, 2012), Itálii (*Atmosphere Libri*, 2013), Bulharsku (*Alja*, 2014), Maďarsku (*Napkút*, 2016) a Makedonii (*Litera Makedonika*, 2017). Zatímco italské a maďarské vydání pracuje s totožnou obálkou i názvem jako české, ostatní tři zmíněné prošly výraznými ilustračními změnami.⁹² Bulharské *Без следа* (viz příloha č. 7), v překladu „*Beze stopy*“, má na obálce chlapce stojícího pod lampou v zasněžené krajině, což jednoznačně odkazuje na děj první prózy s názvem *Zmizel*. V této novele se totiž v období před Vánoci ztratí chlapec, jenž se však už nikdy nenajde. Dalo by se říct, že bulharské vydání více akcentuje fyzické zmizení než to symbolické. Makedonské grafické zpracování (viz příloha č. 8) zobrazuje stín ženské postavy zachycené z profilu. Její způsob znázornění vyvolává tajemství, navíc působí obnaženě, což koresponduje s překladem knihy, název *Zmizet* byl přeložen jako *ИЧЕЗХИВАЊЕ*, což v překladu znamená „Odhalení“. Tento lapidární překlad kontrastuje s červenočernou barvou obálky, která je oproti názvu poměrně nápadná. Makedonská obálka by svým barevným provedením na pultech knihkupectví pravděpodobně vzbudila více pozornosti než česká. Pakliže bulharská knižní obálka akcentuje novelu *Zmizel*, o makedonské se domníváme, že zdůrazňuje zbylé dvě, totiž *Na krátko* a *Věneček*. V nich totiž dochází k odhalení ve smyslu „symbolického“ odkrytí pravdy. V obou případech se dětskému protagonistovi po dlouhou dobu tají, kdo je jeho biologickým otcem.

Grafické zpracování polského vydání (viz příloha č. 9) zúročuje všechny tři novely. Ve všech třech se totiž objevuje motiv komplikovaného sourozeneckého vztahu, který je v každé z nich přítomen. Na obálce jsou zobrazeny tři dětské dvojice korespondující s postavami jednotlivých novel. Jedním z ústředních motivů, a to sourozenecká nenávist, je vyvolaná buď odlišnou povahou sourozenců, protežováním toho mladšího jedním z rodičů, či rozdílným biologickým otcem. Tak či onak, tyto podněty vyvolávají neustálé dohadování, soupeření a bitky, které se táhnou napříč celou prózou. Ačkoliv se polské vydání graficky lišilo od českého, název celého triptychu *Zmizet* byl doslovně přeložen jako *Zniknąć*.

⁹² Maďarský název zní *Eltűnés*, italské *Sparire*.

4.3 Motto a dedikace

V druhém literárním počinu Petry Soukupové se nachází motto. Jedná se o báseň Františka Gellnera ze sbírky *Radosti života* (1903):

Nejlépe by bylo vzdálit se
a nikdy nenavrátit,
svým bližním a nejbližším ztratit se,
a sám sobě se ztratit.

Na otázku, proč autorka zvolila Gellnerovu báseň, odpověděla: „[...] mám Gellnera ráda. A to motto je z básně, kterou mám ráda už dlouho. [...] líbí se mi, že za tou jeho tváří hejska je taky takovej osamělej člověk.“⁹³ Zvolené motto vystihuje společný motiv mizení ve všech novelách, ať už to fyzické či symbolické.

Triptych novel má, stejně jako *K moři*, dedikaci. Soukupová dedikovala *Zmizet* svému příteli, publicistovi a scénáristovi Tomáši Baldýnskému, se kterým spolupracovala například na českém sitcomu *Comeback* (2008–2010) a seriálu *Kosmo* (2016). Věnování je opět strohé: „Pro Tomu“.

4.4 Zmizet a média

Zatímco většina kritiků a publicistů považuje *Zmizet* za povídkový triptych, sama Soukupová se v rozhovoru pro *Radio Wave* ze dne 25. května 2009 o souboru vyjádřila jako o třech kratších útvarech a spíš než k povídkám se přiklání k novelám.⁹⁴

Vzhledem k tomu, že hlavním tématem knihy jsou opět vypjaté vztahy mezi rodinnými příslušníky, zájem médií se upíná na dětství Petry Soukupové a na případná traumata, která coby dítě prožila. Podobným otázkám čelila i v kontextu své prvotiny, avšak své vlastní zážitky a zkušenosti, které by se promítly do její tvorby, stále popírá: „V mých příbězích jsou autobiografické prvky v drobnostech, v tom, jak postavy mluví,

⁹³ STEHLÍKOVÁ, Olga. Já vlastně na ten film moc nejsem. *iLiteratura.cz* [online] 27. 5. 2010, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/26429/soukupova-petra>.

⁹⁴ Respektujeme postoj autorky, a proto jsme v kontextu *Zmizet* psali o novelách, ačkoliv i v samotné anotaci tohoto díla se o něm mluví jako o povídkovém triptychu.

v gestech lidí, to si do nich ze „skutečného života“ беру. Ale téma a příběh jsou vymyšlené. Ale využívám třeba atmosféru, kterou jsem zažila.“⁹⁵

Častým dotazem v rozhovorech byl opět proces vzniku díla. Soukupová uvádí, že námět novely *Zmizel* vymyslela autorka ve svých čtrnácti letech, v té době ji napadl námět s klukem bez nohy a konflikt s bratrem. Tehdy jej zpracovala jako krátkou povídku do školy a poté text prošel určitým tvůrčím vývojem. Všechny tři prózy ze *Zmizel* jsou ale založeny na starých nápadech.⁹⁶

V kontextu díla jsou často tematizovány tragické konce jednotlivých próz. Nejvíce otazníků vyvolala první novela z triptychu, ve které se ztratí chlapec a nikdo se nedozví, co se s ním stalo.⁹⁷ Autorka však byla přesvědčena, že je nanejvýš jasné, co se s chlapcem událo, když se nenašel: „Měla jsem za to, že to je statisticky nejpravděpodobnější varianta toho, co se může zmizelým dětem stát. Ale nevím to jistě. Co dalšího se mohlo stát? Ještě si to dítě může někdo unést a vychovávat jako svoje. Ale takoví lidé si spíš vyberou menší děti.“⁹⁸ V jednom z pozdějších rozhovorů se autorka k novele *Zmizel* vrací: „Já se už taky snažím, abych v těch svých románech a povídkách moc lidí nezabýjela. V tom *Zmizel* jsem to trochu přehnala, ale to jsem byla ještě mladá.“⁹⁹

Jednou z recenzentek *Zmizel* je i Petra Hůlová, Soukupové spisovatelská soupeřnice. V rozhovorech se Soukupovou jsou často kladeny dotazy na to, zda čte současnou českou literaturu:¹⁰⁰ „S Jardou Rudišem jsme kamarádi, jeho *Nebe pod Berlínem* se mi líbilo, ale nic dalšího jsem od něj nečetla, podobně je to s Petrou Hůlovou. Problém je, že i když ty knihy mají dobré recenze a zajímají mě, hrozně mne

⁹⁵ SCHMIDTOVÁ, Šárka. Co je psáno v knihách. *Harper's Bazaar* [online]. 12.1.2011, [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Harpers.html>.

⁹⁶ STEHLÍKOVÁ, Olga. Já vlastně na ten film moc nejsem. *iLiteratura.cz* [online]. 27. 5. 2010, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/26429/soukupova-petra>.

⁹⁷ „U něho jsem to brala tak, že ho někdo zabil. Někdo ho naložil do auta, odvezl do lesa a zakopal ho tam. A předtím mu dělal asi ještě nějaké hrozné věci.“ TRESTROVÁ, Veronika. Nežiju životy svých postav, říká spisovatelka Petra Soukupová. *Novinky.cz* [online]. 30. 11. 2011, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Novinky.html>.

⁹⁸ FORMÁNEK, Ondřej. Mladá spisovatelka Petra Soukupová jako úspěšná pesimistka: Že někdo umře, to je to nejmenší. *Hospodářské noviny* [online]. 20. 11. 2015, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-EGO.html>.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Jako oblíbené spisovatele z českého prostředí uvádí Jiřího Hájíčka. Na *Žitkovských bohyních* Kateřiny Tučkové se ji sice nezamlouval jazyk, nicméně téma označila za zajímavé.

odrazuje, že jsou odjinud. Jednou z Ruska, jednou z Berlína, všechno se odehrává někde jinde. Nebo třeba ještě v Argentině nebo Brazílii...“¹⁰¹

4.5 Fotografie autorky

Součástí knižní obálky *Zmizet* (2009) je fotografie autorky, která se liší od fotografií zmíněných v souvislosti *K moři* (2007). Lze tedy říct, že si autorka zakládá na jejich aktualizaci. Jedná se o portrét a fotografie je opět černobílá. Soukupová je na ní zachycena z levého profilu, z něhož je na první pohled zřejmý i piercing v obočí, což jí přidává na jisté drsnosti (viz příloha č 10).

4.6 Ocenění

„Když šestadvacetiletá Petra Soukupová předloni vydala prvotinu *K moři* (2007), získala si přízeň porot několika literárních cen a následně i čtenářů.“¹⁰² Jméno Petry Soukupové je nedílně spjato s oceněními, která jí vynesla její prvotina. O tom, že na druhý literární počín Petry Soukupové se nedočkavě čekalo, svědčí velký počet kritických ohlasů, kterých je dvakrát více než u jejího prvního díla. Soukupová ale jakýkoliv tlak odmítá: „Při samotném psaní mě nesvazuje nic. Snažím se dělat všechny věci tak, jak umím a dokážu nejlépe. Ale je samozřejmě pravda, že jsem si říkala, že úspěch druhé knihy je ‚těžší‘. Po první knížce všichni čekají, že druhá bude ještě lepší, ale to prostě není možné.“¹⁰³

Již dříve jsme zmínili, že výhra či nominace na ocenění v určité literární soutěži se stává důležitým propagačním prvkem pro koupi knihy. Triptych *Zmizet* vynesl Petře Soukupové nominaci na *Cenu Josefa Škvoreckého* a vyhrál prestižní soutěž *Magnesia Litera* v hlavní kategorii Kniha roku. Pro zvýšení čtenářského zájmu se toto ocenění stalo klíčové, neboť díky němu se titul stal bestsellerem.¹⁰⁴ Nutno říct, že soubor *Zmizet* vyšel v červnu 2009, do vyhlášení nominací v březnu 2010 se prodalo kolem dvou tisíc

¹⁰¹ STANĚK, Luděk. Všechno je v mé hlavě. *Reflex* [online]. 10. 2. 2011, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Reflex.html>.

¹⁰² MANDYS, Pavel. Dětství jako sourozenecká válka. *Týden* [online]. 22. 6. 2009, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-Tyden.html>.

¹⁰³ EHRENBURGER, Jakub. Rozhovor s Perou Soukupovou, nositelkou Magnesie Litery 2010 za knihu roku. *Literarni.cz* [online]. 21. 4. 2010, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: http://www.literarni.cz/rubriky/aktualni/rozhovory/rozhovor-s-petrou-soukupovou-nositelkou-magnesie-liter-2010-za-knihu-roku_7837.html#.WhFZXUribIU.

¹⁰⁴ Na českém knižním trhu se o bestselleru mluví v případě 10 000 prodaných výtisků.

výtisků. Po získání ocenění se prodej zvýšil a *Zmizet* se dostalo do žebříčku nejprodávanější beletrie Svazu českých knihkupců a nakladatelů a s přestávkami se v něm držel po deset měsíců. V první desítce nejprodávanějších knih se několik týdnů držel i v žebříčku sítě knihkupectví *Kanzelsberger*, který nerozlišuje mezi žánry, a tudíž je zde větší konkurence. *Zmizet* uspělo i v zahraničí. V Polsku byla kniha zařazena do semifinále literární ceny *Angelus* 2013 a setkala se s velmi pozitivní odezvou.¹⁰⁵

Při představování Petry Soukupové se stalo zvykem začínat výčtem ocenění za její knihy. Kromě těchto přízvisek se přidalo další: Petra Soukupová jako „autorka bestsellerů“. Sama Petra Soukupová si však není jistá, zda jsou ceny měřítkem úspěchu. Tvrdí, že měřítkem úspěchu je míra štěstí a spokojenosti s tím, jak žije.¹⁰⁶ Nutno dodat, že informace o vítězství *Zmizet* v hlavní kategorii literární soutěže *Magnesia Litera* se promítla i na obálce knihy následujícího dotisku, čímž nabyla na větším nákupním potenciálu. Skutečnost, že ocenění knihy pomáhá prodeji, Soukupová potvrzuje: „Ano, pomáhají prodeji. Dále z nich mám radost. Dobrou pozici k vydání knihy mám už od dob *K moři*.“¹⁰⁷

4.7 Kritická recepce

Autorka již dříve naznačovala, že tématem druhé knihy budou, podobně jako *K moři*, rodinné vztahy. Sondu do krize rodinného soužití však tentokrát dovedla do krajnosti. O tom, že v české literatuře chyběla osobnost, která by toto téma dokázala originálně uchopit, svědčí slova Stanislava Hampla, autora jedné z recenzí: „Rodina je v knize *Zmizet* Petry Soukupové hlavním pilířem, a toto nosné téma dokáže uchopit, jako v české literatuře zatím nikdo.“¹⁰⁸

Jak jsme již uvedli, webové stránky Petry Soukupové slouží jako určitá platforma, mimo jiné jsou zde přetiskovány i kritické ohlasy jejích knih bez ohledu na

¹⁰⁵ Polské vydání *Zmizet* vyšlo v roce 2012. Literární cena *Angelus* je snahou začlenit polské literární dění do širšího středoevropského kontextu a všimnout si nejen domácích autorů, ale i zahraničních. Podobně jako Petra Soukupová byla v roce 2009 nominována také Radka Denemarková s polským vydáním knihy *Peníze od Hitlera* (česky, 2006).

¹⁰⁶ CMÍRAL, Pavel. *Zmizet (třeba) k moři? Xantypa*, 2009, č.9, s. 56–58.

¹⁰⁷ *Magnesia Litera: Chvilé napětí! Vítězem se stává... Harper's Bazaar* [online]. Duben 2012, s. 141–142 [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/rozhovor-harpers-bazaar.pdf>.

¹⁰⁸ HAMPL, Stanislav. *Zmizet. Hampl-Bigblogger.Lidovky.cz* [online]. 18. 1. 2010, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-Hampl-Bigblogger.html>.

jejich charakter. Vyloženě negativní ohlas na druhou prózu Petry Soukupové vyslovil Jiří Peňás v *Lidových novinách*, když označil vyprávěcí strategii *Zmizet* za „zneužití dětské mysli“, nikoliv vcítěním se do prožívání dětského jedince a o dětských postavách hovoří jako o „ponurých fantomech autorčiných obsesí v dětských převlecích“. Dle jeho slov se nejedná o uměleckou literaturu, ale o materiál určený k dalšímu, filmovému nebo televiznímu zpracování. S tím souvisí i další aspekt, který si autorka „přinesla“ se svým debutem. Máme na mysli spojování literárního textu s podobou scénáře. Na tuto spojitost odkazovali mnozí kritici. Kromě zmíněného Peňáse ještě například Jarmila Křenková. Naopak jiný recenzent Petr Vaněk si všímá zřetelného posunu od Soukupové prvotiny, a to zejména na formální rovině. Zatímco dle Vaňka text *K moři* připomínal syrový přepis scénáře, *Zmizet* naproti tomu působí vyzráleji, zejména z hlediska využití jazykových prostředků.

Recenzentům triptychu neuniklo časoprostorové neukotvení díla. Tato nekonkrétnost, která byla označovaná v kontextu prvotiny jako revoluční v pozitivním slova smyslu, se s druhým dílem stala jeho defektem. Někteří hovoří o vzhledu do prožívání současné rodiny, jiní jej zasazují do osmdesátých let minulého století: „[...] sama jsem vyrůstala v 80. letech a některé poznatky se mi zdály velice trefné.“¹⁰⁹ Naopak Jiří Peňás děj zasazuje do bližší minulosti: „[...] povídky se odehrávají v současnosti, nanejvýš v 90. letech, ale zároveň chlapec dostane od rodičů zvětšovací přístroj na vyvolávání fotografií, což je bohužel anachronismus.“¹¹⁰ Proti tomuto tvrzení se Petra Soukupová výslovně vyhrazuje: „Jednou třeba někdo napsal, že v tom románu dostane nějaká postava fotografický zvětšovač, a vydával to za důkaz jakési archaičnosti. Já přitom vím, že to v té knížce vůbec není, protože sama ani pořádně nevím, co to je. Že se někomu nelíbí knížka, je v pořádku, ale že si ji ani pořádně nepřečetl...“¹¹¹

Potřebu reagovat na druhé dílo Petry Soukupové měly i některé její spisovatelské kolegyně, například Petra Hůlová či Jana Šrámková. Hůlová, která psala o druhé próze Soukupové v týdeníku *Respekt*, vyzdvihla hlavně narativní styl Petry Soukupové charakteristický svou strohostí, bez osobní angažovanosti a metaforičností.

¹⁰⁹ Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/zmizet-19756?c=all>.

¹¹⁰ PEŇÁS, Jiří. Namaluj to černě. *Lidové noviny* [online]. 24. 4. 2010, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-LN.html>.

¹¹¹ STANÉK, Luděk. Všechno je v mé hlavě. *Reflex* [online]. 20. 2. 2011, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Reflex.html>.

Zatímco ohlasy na prvotinu *K moři* byly převážně pozitivní, recenze druhého díla, ačkoliv oceněného jednou z nejprestižnějších literárních cen, nebyly jednoznačně kladného charakteru. Negativnější kritika byla rozpačitá převážně z neoriginálnosti, například Zuzana Kůrová si všímá podobnosti a opakujících se motivů v obou autorčiných prózách.¹¹² Toho si je ale laureátka *Magnesie Litery* dobře vědoma: „Můj styl i témata jsou stejná, takže minimálně přichází čtenář ve druhé knize o moment překvapení.“¹¹³ Nejen Kůrová, ale rovněž Lucie Mašová se v závěru své recenze s názvem *Cizí, ale slušní lidé* neubránila pochybnostem nad ustrnutím tvůrčího talentu nadějně spisovatelky: „Byla by však škoda, kdyby se Petra Soukupová stala autorkou jednoho stylu a tématu, ač obojí je působivé. Co však funguje dvakrát, mohlo by se dalšími variacemi stát jenom zmechanizovaná ohraň písničkou.“¹¹⁴ I tohle si Soukupová uvědomuje: „Opakování se nebojím, to, že se opakuju, je jistota. Třetí knížku, která je zatím ve stádiu příprav, plánuju jako deníkový záznamy dospívající holky a řešit se budou zase vztahy. Takže nic novýho. Důležitý je najít si nový úhel pohledu. Jen géniové přichází znovu a znovu s něčím zcela originálním.“¹¹⁵

¹¹² Recenze, kterou nenajdeme na webových stránkách Petry Soukupové. Dostupné z: (http://texty.kotrla.com/pdf/texty_50.pdf).

¹¹³ EHRENBURGER, Jakub. Rozhovor s Petrou Soukupovou, nositelkou Magnesie Litery 2010 za knihu roku. *Literarni.cz* [online]. 21. 4. 2010, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: http://www.literarni.cz/rubriky/aktualni/rozhovory/rozhovor-s-petrou-soukupovou-nositelkou-magnesie-liter-2010-za-knihu-roku_7837.html#.WhFZXUribIU.

¹¹⁴ MAŠOVÁ, Lucie. *Cizí, ale slušní lidé*. *Literarky.cz* [online]. 27. 6. 2009, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-Literarky.html>.

¹¹⁵ KOLÁŘOVÁ, Klára. Jen géniové se neopakují. *Právo*, 2010, č. 94, s. 3. Dostupné také z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/198288-jen-geniove-se-neopakuji-rika-petra-soukupova.html>.

5 Marta v roce vetřelce

Vzhledem k úspěchu předchozí knihy byla Soukupová označena za „nejprodávanější spisovatelku své generace“.¹¹⁶ Ve svém třetím prozaickém díle opět zpracovává téma osamocení jedince uvnitř rodinných vazeb, avšak formálně se od předchozích děl odlišuje. *Marta v roce vetřelce* (2011) je roční výsečí fiktivního deníku, který si vede devatenáctiletá dívka jménem Marta.

Svému tématu, vztahům mezi rodiči, dětmi a sourozenci, zůstala Soukupová věrná, včetně vykreslení všednodenní reality, a v tomto případě dovedené do důsledku. Jedním podstatným rysem se hlavní postava Marta od dětských a dospívajících hrdinů předcházejících próz odlišuje, žije totiž ve fungující a úplné rodině.

5.1 Název knihy, její grafické zpracování a dedikace

Tajuplný název *Marta v roce vetřelce* může na první dojem evokovat čínský horoskop, avšak po seznámení se s textem zjistíme, co je pravděpodobně „oním“ vetřelcem míněno. Autorka deníku Marta totiž nechtěně otěhotní a očekávanému dítěti přezdívá „vetřelec“. Většina kritické veřejnosti se nechala strhnout tímto poměrně jednoduchým vysvětlením názvu titulu. Avšak jak prozradila sama autorka v rozhovoru pro *Radio Wave*, za názvem knihy je skryto mnohem víc. Jsou to všechny události toho neveselého roku, který Marta prožije a jehož jsme svědky.¹¹⁷ Zatím všechny názvy próz Soukupové spadaly do typologie názvů symbolických tak, jak je kategorizovala literární teoretička Daniela Hodrová. Z toho, co jsme doposud o názvu její třetí prózy napsali, vyplývá, že tomu nebude jinak ani u tohoto díla. V symbolizující podobě se titul *Marta v roce vetřelce* proměňuje z původně statické složky díla ve složku dynamickou, neboť jeho několikerý význam vyvstává teprve na jeho konci.¹¹⁸

Třetí prozaické dílo ilustrovala Nikola Hoření. Její ilustrace není „podporou textu“, jak je tomu většinou zvykem, nýbrž jej rozvíjí. Jak Soukupová prozradila v rozhovoru *Radio Wave*, Hoření neměla při práci volnou ruku, dostala od autorky přesné zadání.¹¹⁹ Kritikové mají na grafickou podobu různorodé pojmenování, například

¹¹⁶ Touto „nálepkou“ bychom mohli v kontextu dneška označit Kateřinu Tučkovou či Radku Třeštíkovou.

¹¹⁷ Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/liberatura-s-petrou-soukupovou-5243322>.

¹¹⁸ Srov. HODROVÁ, Daniela. ...na okraji chaosu... *Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001, s. 245.

¹¹⁹ Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/liberatura-s-petrou-soukupovou-5243322>.

Erik Gilk ve své recenzi uveřejněné v *Aluzi* ji považuje za „amatérsky stylizovanou“.¹²⁰ Jiří Lojín zase soudí, že „Martin deník kongeniálně doplňují ilustrace Nikoly Hoření, které jsou tak živé, že si čtenář dokáže představit, jak Marta píše deník a když ji chvíli nic nenapadá, začne si čmárat a kreslit obrázky“.¹²¹ V neposlední řadě Marta Ljubková hovoří o grafické stránce díla jako o „(pseudo)autentickém“ výtvarném doprovodu a hodnotí jej jako zábavnou složku prospívající textu.¹²² Ohlasy na knihu nebyly jednotné v cílové skupině čtenářů. Jedna skupina se přiklání k názoru, že kniha *Marta v roce vetřelce* je určena pro dospívající dívky. Tomuto závěru nahrává i grafická podoba knižní obálky (viz příloha č.11). Na obálce je kromě dívky sedící s laptopem a vetřelce vyobrazen i přívěšek plyšového medvídky. Název titulu je vyveden ve výrazně růžové barvě, což působí infantilně. Pokud bychom měli soudit výhradně podle obálky, její podoba nenavádí k tomu, že by se jednalo o čtení pro dospělé.¹²³

Ilustrace Nikoly Hoření byly využity i v traileru na knihu, jevu v českém prostředí poněkud netradičním. Tato krátká poutací videa známe primárně z kinematografie. Domníváme se, že trailer k románu *Marta v roce vetřelce* (2011) byl jedním z prvních na české literární scéně. Troufáme si tvrdit, že fenomén knižních trailerů je především doménou nakladatelství *Host*. Hlavní funkcí knižní upoutávky je knihu propagovat. Má krátkou stopáž (cca do jedné minuty) a nechybí záběr na obálku knihy, aby měl potenciální čtenář, jehož obsah traileru zaujal, představu, jak kniha vypadá.

Trailer hned v úvodu upozorňuje, že Soukupová je držitelkou ceny *Magnesia Litera* 2010, její ocenění bychom mohli považovat za určité „stigma“, které ji provází napříč celou tvorbou. A to přestože při psaní tohoto díla tušila, že kniha nebude aspirovat na žádnou literární cenu.¹²⁴

¹²⁰ Recenze, kterou nenajdeme na webových stránkách Petry Soukupové.

¹²¹ LOJÍN, Jiří. *Marta v roce vetřelce* – kniha, která v člověku zanechá stopu. *CBDB.cz* [online].

20. 12. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-CBDB.html>.

¹²² Srov. LJUBKOVÁ, Marta. Soukupová obratně líčí banální pravdu o teenagerech. *Aktualne.cz* [online]. 29. 11. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/soukupova-obratne-lici-banalni-pravdu-o-teenagerech/r-i:article:722398/>. Pozn. aut. Recenzi nenajdeme na autorčiných webových stránkách.

¹²³ Toto dílo prozatím nebylo přeloženo do žádného z cizích jazyků. O překladech titulu a případném přepracování grafické podoby knižní obálky nebude v kontextu tohoto díla tedy pojednáváno.

¹²⁴ Jak uvedla v rozhovoru *Radio Wave*. *Liberatura s Petrou Soukupovou* [online]. 19. 10. 2011. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/liberatura-s-petrou-soukupovou-5243322>.

Autorka rovněž v této próze využila možnosti dedikace. A také v tomto případě si vystačila se svou strohostí na pouhé „Tomášovi“, svému tehdejšímu příteli a otci jejich dcery.

5.2 Marta v roce vetřelce a média

Ocenění předchozí knihy svádělo k otázce, jak se autorce po takovém úspěchu psalo třetí dílo: „Stejně jako před *Zmizet*. Třetí kniha je trochu jiná než první dvě, hlavně formou. Je to odlišná práce, takže mě trápí trochu jinak. Rozhodně při psaní nemyslím na to, že by to mělo být stejně dobré nebo lepší než *Zmizet*. Samozřejmě o tom přemýšlím, ale ne při samotném psaní.“¹²⁵ *Marta v roce vetřelce*, jak jsme již psali, je psána formou deníkového záznamu, se kterým se pojí i subjektivní povaha vyprávění. Z toho plynou i jistá pravidla, která si autorka vyzkoušela poprvé: „Hodně mi chybělo, že jsem se nemohla podívat ‚nad‘ příběh. Musela jsem být pořád s postavou a řešit ji vnitřně. Chyběl mi nadhled, který jsem používala předtím, to oko Boha, které jsem však v tomto románu nemohla využít. Ráda tenhle styl používám.“¹²⁶

Už debut *K moři* (2007) a prozaický triptych *Zmizet* (2009) vyvolávaly dojem jisté autobiografičnosti. I v třetím díle je tomu podobně. Jelikož Soukupová studovala dva a půl roku bohemistiku stejně jako hrdinka Marta, rozhovory s autorkou se často upínaly na podobnost autorky s vypravěčkou: „[...] třeba to studium bohemistiky, byly taková nouzovka. Původně jsem vůbec nechtěla, aby Marta studovala to samé co já, ale pak se ukázalo, že je v deníku potřeba být co nejpřesnější, a já žádný jiný obor neznám tak dobře. Nevím, co přesně si pod jednotlivými předměty představit. Musela bych si to vyhledávat a to se mi nechtělo. A tahle kavárna? Když píšu, potřebuju si své postavy představovat v prostředí, které aspoň trochu znám. Takže Marta bydlí na Újezdě stejně jako já a chodí do stejných podniků.“¹²⁷ A jelikož si Soukupová píše od deseti let deník,

¹²⁵ CTIBOROVÁ, Kateřina. Petra Soukupová: Když něco píšu, tak to prostě píšu. Nezasahuje mě to vnitřně. *Topzine.cz* [online]. 25. 1. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <https://www.topzine.cz/petra-soukupova-kdyz-neco-pisu-tak-to-proste-pisu-nezasahuje-me-to-vnitřne>.

¹²⁶ VELČKOVÁ, Michaela. Mnozí lidé ve dvaceti vůbec neví, co v životě dělat, tvrdí Petra Soukupová. *Deník Referenda* [online]. 29. 7. 2013, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/16072-mnozi-lide-ve-dvaceti-vubec-nevi-co-v-zivote-delat-tvrdi-petra-soukupova>.

¹²⁷ TRESTROVÁ, Veronika. Nežiju životy svých postav, říká spisovatelka Petra Soukupová. *Novinky.cz* [online]. 30. 11. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Novinky.html>.

v mnoha případech jí byl při psaní románu nápomocný pro osvěžení určitých skutečností, jako byly například informace o rozvrhu, předmětech či vyučujících.

S postupujícím časem Soukupová přehodnocuje svá díla: „*K moři* už je pro mě úplně blbý, *Zmizet* má lepší pasáže... Ne, se *Zmizet* to zatím nemám. A *Marta*, k ní mám takový zvláštní vztah, ta mi připadá trochu blbá už teď. Vlastně i v době, kdy jsem ji psala, jsem byla hrozně nejistá, víc než kdy dřív. Přišlo mi, že to bude plytké.“¹²⁸ Toho si všímá recenzentka Klára Kolářová, jež následovně komentovala Soukupové vyprávěcí styl: „Tato povrchová metoda se však může stát zároveň i pastí. Co fungovalo coby dětské chápání světa v předchozích knihách Soukupové, se může v podání takřka dospělé dívky zdát chápáním neúplným.“¹²⁹ Kolářová naráží na fakt, že přes všechny hrdinčiny trable si autorka vystačila s pouhou popisností, v níž je vše podstatné řečeno.

5.3 Kritická recepce

Formální blízkost ke scénáři, nepropracovanost vedlejších postav či tendence k vlastnímu opakování, které byly Soukupové vyčítány, s jejím třetím literárním počinem upadly do zapomnění, a to z velké části díky žánru, který zvolila, a to fiktivnímu deníku. Olga Stehlíková, autorka rozsáhlé recenze na Soukupové třetí dílo, si všímá i typického autorčina tématu, které ani v této próze nezůstalo opomenuto, a to vykreslování sourozeneckého vztahu: „Domáci bojůvky, hádky, přetlačování, zlomyslné podvůdky, závisti a pocity křivd a nespravedlnosti myslím v české literatuře - znovu – umí takto popsat jen tato mladá prozaička a scénáristka; možná také jen ona je důsledně zpracovává.“¹³⁰

Recenzenti se shodují na zdařilém vylíčení strastí protagonistky bez přílišného psychologizování a naopak věrné popisnosti náležící deníkové formě. Posílit dojem skutečnosti se autorka snaží pomocí reálií, jako jsou přesná data svátků či doba konání mistrovství světa v ledním hokeji. Stejně jako fakt, že si hrdinka v případě, že nemá u sebe počítač, začne své zážitky ze dne psát „ručně“ na papír. Naopak Karolína Jirkalová ve své recenzi uveřejněné v *Lidových novinách* poukazuje na nedostatkovou

¹²⁸ TRESTROVÁ, Veronika. Nežiju životy svých postav, říká spisovatelka Petra Soukupová. *Novinky.cz* [online]. 30. 11. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Novinky.html>.

¹²⁹ KOLÁŘOVÁ, Klára. Nad knihou: Holky z fildy. *Novinky.cz* [online]. 18. 10. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-Novinky.html>.

¹³⁰ STEHLÍKOVÁ, Olga: Petra Soukupová: Marta v roce vetřelce. *iLiteratura.cz* [online]. 10. 10. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-iLiteratura.html>.

autentičnost, již by měl deník mít.¹³¹ Úskalí nevidí v obsahové, nýbrž ve formální rovině, především zmiňuje použití budoucího a přítomného času v hrdinčiných zápiscích pro záměrnou aktualizaci minulých událostí, o čemž konstatuje, že „to je sice oblíbený literární postup, těžko si představit, že ho někdo (zvláště výjimečná adolescentní dívka) použije v soukromém deníku, kam si každý večer zapisuje události dne. Stejně tak do deníkové formy příliš nezapadají podrobné popisy jednotlivých dialogických scén včetně časového traktování typu ‚chvíli mlčíme‘.“¹³² Vše zmíněné byl ovšem umělecký záměr, který Soukupová komentuje: „[...] má kniha se tvářit jako deník, ale ve skutečnosti jím není, protože tam píšu i věci jako ‚usnu ve tři‘. Jde o takový falešný deník.“¹³³

Na román *Marta v roce vetřelce* (2011) se snesla vlna nevole z řad literárněkritické veřejnosti. Rozpačitost vyvolal především jazyk vyprávění, který byl kromě typické strohosti a jednoduchosti navíc ozvláštněn pro teenagery typickou slovní zásobou a zvýšenou zkratkovitostí, která je pro deníkovou formu charakteristická. Literární kritička Eva Klíčová konstatuje, že „Soukupová se zcela programově vyhýbá jakékoliv literárnosti, vyumělkovanosti, a proto se čte tak snadno.“¹³⁴ Odlišný názor zastává Jirkalová, která ve své recenzi dospívá k následujícímu konstatování: „Potíž se Soukupové *Martou* je ta, že knihu sice s chutí slupneme, ale nic nám z ní v hlavě nezůstane. Nepředkládá nám nečekaný pohled na svět, nevybízí k úvahám či k přehodnocení nás samých, nedotýkáme se tu podstaty lidského údělu či dějin. A nenabízí ani rozkoš z vyprávění, jazyka, obraznosti či kompozice. *Marta v roce vetřelce* je až příliš snadno stravitelná.“¹³⁵ Toto názorové prohlášení bylo zmiňováno mnohými kritiky. Uveďme Jakuba Vaníčka, který použil jméno výše zmíněné kritičky i v názvu své recenze *Tak to Jirkalová nechtěla* uveřejněné v *Kulturních novinách*, aby

¹³¹ Recenzi nenajdeme na autorčiných webových stránkách.

¹³² JIRKALOVÁ, Karolína. Potíže s *Martou* v roce vetřelce. *Lidovky.cz* [online]. 27. 10. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/marta-v-roce-vetrelce05b/kultura.aspx?c=A111026_120330_ln_kultura_bttkultura.aspx?c=A111026_120330_ln_kultura_bt.

¹³³ TRESTROVÁ, Veronika. Nežiju životy svých postav, říká spisovatelka Petra Soukupová. *Novinky.cz* [online]. 30. 11. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Novinky.html>.

¹³⁴ KLÍČOVÁ, Eva. Vetřelec v české próze. *Host* [online]. 9. 12. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-Host.html>.

¹³⁵ JIRKALOVÁ, Karolína. Potíže s *Martou* v roce vetřelce. *Lidovky.cz* [online]. 27. 10. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/marta-v-roce-vetrelce05b/kultura.aspx?c=A111026_120330_ln_kultura_bttkultura.aspx?c=A111026_120330_ln_kultura_bt.

přehodnotil její stanovisko. Vaníček se domnívá, že *Marta v roce vetřelce* nemá potřebu vyvolávat „rozkoš z vyprávění“ a upozorňuje na jazykový a stylistický posun mladé generace současných českých autorů. Jazyková výstavba textu je přizpůsobena charakteru hrdinky, která si „vystačí se škálou, na jejíž jedné straně hledíme v jisté míře intelektuální kultivovanost, na druhé vulgaritu a slovní obraty nad krizové období povznesené mládeže.“

K tomu se pojí i odlišné názory na cílovou skupinu čtenářů. Miloš Kozumplík uvažuje: „Pokud autorka svou knihu zamýšlela pro čtenáře stejně staré, jako je její hrdinka, jistě se nemine s pozitivními ohlasy. Avšak starší čtenáři, i přes Soukupové nesporné kvality, už v pokoji její hrdinky Martiny byli.“¹³⁶ Recenzent kromě své nejistoty ohledně cílových čtenářů zmínil i autorčino „sebeopakování“ napříč jejími díly. Milena Marešová se přiklání k názoru, že próza je určena stejné věkové skupině, do níž hrdinka náleží.¹³⁷ Marta Ljubková se ve své recenzi zdráhá pojmenovat smysl této prózy, aniž by se vyhnula přílišné generalizaci.¹³⁸ Naproti tomu Vaníček ji povyšuje na jakýsi nový literární typ a samotný román pokládá za svébytný způsob, jak se umělecky vyrovnat s dobou, ve které žijeme.¹³⁹ Svou potřebu k tomuto tématu vyjádřila i anonymní čtenářka: „Po přečtení několika recenzí na *Martu v roce vetřelce* jsem se odhodlala i já přidat svůj názor. Mám pocit, že kniha byla širší veřejností nepochopena a její hlubší význam se schoval za deníkové zápisky průměrné představitelky novodobé generace mladých. Pro mě je to především zajímavá exkurze do myšlení dnešních teenagerů a dvacátníků a pro ně tak typického hledání smyslu života a místa na světě.“¹⁴⁰

Pakliže jsme u předchozích děl váhali ve věci jejich časového ukotvení, u tohoto textu již pochybovat nelze. *Marta v roce vetřelce* je totiž protkána bohatým inventářem filmových a literárních titulů. Kvůli tomuto aspektu Marek Dobrý v recenzi pro *Český rozhlas* vyvodil, že dílo *Marta v roce vetřelce* „je tedy román o problémech lidí z vyšší

¹³⁶ KOZUMPLÍK, Miloš. Dvakrát Soukupová. *Instinkt*, 27. 10. 2011, s. 45.

Pozn.: Autor recenze zaměnil jméno protagonistky, není to Martina, nýbrž Marta.

¹³⁷ MAREŠOVÁ, Milena M.: *Marta v roce vetřelce* – recenze. *ČRo 3 – Vltava* [online]. 1. 12. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-Vltava.html>.

¹³⁸ LJUBKOVÁ, Marta. Soukupová obratně líčí banální pravdu o teenagech. *Aktualne.cz* [online]. 29. 11. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/soukupova-obratne-lici-banalni-pravdu-o-teenagerech/r-i:article:722398/>.

¹³⁹ VANÍČEK, Jakub. Tak to Jirkalová nechtěla. *Kulturní noviny* [online]. 12. 12. 2011, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/Kulturni-noviny-recenze.pdf>.

¹⁴⁰ Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/161622/marta-v-roce-vetrelce/>.

střední třídy pro masového čtenáře, podbízějící se jeho estetice, vkusu a očekávání.¹⁴¹ Jinak řečeno, spadá do pop literatury. Soukupová tvrdí, že se tomu nedalo vyhnout. Protagonistce je devatenáct let a vzhledem k deníku, který si píše a který vyžaduje konkrétnost, to bylo nezbytné.¹⁴² Pojem pop literatura Soukupová neumí úplně definovat a vnímá jej spíše negativně, ač nemá nic proti tomu, aby do ní byla řazena.¹⁴³

Již několikrát výše zmíněná Klíčová dospěla k názoru, že nepochopení díla ze strany kritiků je způsobeno mimo jiné ztotožněním vypravěčky-protagonistky Marty s autorkou. Jiří Lojín na výňatku z knihy vyjádřil jistou pochybnost, jež Klíčové obavy potvrzuje: „Rodiče maj pocit, že mi musej dávat současnou českou literaturu, abych jako měla přehled, ale je to nuda, nuda, vyhozenejch dvěstěpade nebo kolik.“¹⁴⁴ Lojín doufá, že toto vyjádření spíše odpovídá mínění mladých čtenářů, a nikoliv autorčinu přesvědčení. Recenzent pravděpodobně zapomněl, že i samotná autorka spadá do současné české literatury, a tímto tvrzením by sama svou práci zpochybňovala. Ztotožnění spisovatelky s protagonistkou je zřejmé i z názoru Jiřího Peňáse, jenž ve své studii *Pavoučí ženy a ubohá tlustá moucha* taktéž citoval výsek z třetího díla Soukupové: „Hrabal, fuj, jak si mimochodem do deníčku zapíše velmi nesentimentální hrdinka jedné z výrazných autorek dneška. Zatrnulo mi přitom, ale zcela jsem chápal, že nemůže jinak. Tak to cítí.“¹⁴⁵ Peňásova studie předkládá recenzentovy úvahy o současné tvorbě českých spisovatelek. V úvodu se zamýšlí nad specifiky ženského a mužského psaní literatury. Zatímco se ženy dle Peňáse stávají spisovatelkami z citových potřeb, muži mají obvykle vyšší poslání ve smyslu prostřednictvím literatury něco vyjádřit. Zatímco pro ženy je to spíše zdroj zábavy, pro muže znamená literatura práci. Cílem této studie je shrnout tendence femininní vlny české literatury. Podle něj sem spadají autorky jako například Petra Hůlová, Petra Soukupová, Jana Šrámková, Kateřina Tučková či Bianca Bellová.¹⁴⁶ Ačkoliv se stylem psaní liší, Peňás shledává, že většinu zmíněných spisovatelek v tvůrčím procesu nezajímá líčení prostředí či charakterové prokreslení postav. Přičemž tyto prvky jsou nahrazeny různou mírou senzibility

¹⁴¹ DOBRÝ, Marek. Bezpečné balancování nad propastí neuspořádaného života. *Radio Wave* [online]. 19. 10. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/246312>.

¹⁴² Jak uvedla v rozhovoru *Radia Wave*. *Liberatura* s Petrou Soukupovou [online]. 19. 10. 2011. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/liberatura-s-petrou-soukupovou-5243322>.

¹⁴³ Tamtéž, pozn.: Autorka v rozhovoru opravuje věcnou chybu v recenzi Marka Dobrého na své dílo.

¹⁴⁴ SOUKUPOVÁ, Petra. Marta v roce větelce. Brno: Host, 2011, s. 139.

¹⁴⁵ PEŇÁS, Jiří. Pavoučí ženy a ubohá tlustá moucha. *Lidové Noviny*, 2012, roč. 25, č. 281, s. 21–22.

¹⁴⁶ Dále uvádí Markétu Pilátovou, Magdalenu Platzovou, Radku Denemarkovou, Janu Šrámkovou, Jakubu Katalpu, Františku Jirousovou, Marii Michlovou, Báru Gregorovou, Natálii Kocábovou a zesnulou Hanu Andronikovou.

a emocionality. Společným jmenovatelem pro všechny uvedené prozaičky je dle kritika nápadná vážnost a absence ironického odstupu a humoru vůbec. Přičemž humor je dle Peňáse ryze mužskou doménou. Pro ženy je psaní nástrojem pro sebevyjádření a sebepoznání. Jejich hlavním cílem je, aby v textu vyjádřily samy sebe.

Vaníček si v románu *Marta v roce vetřelce* všímá vypravěččiny citové distance: „[...] je skvělé, že se autorka nepokusila výbuchy vášní sublimovat do náročných estetických celků – jestliže v tom spočívá podstata ženského psaní, pak musíme říct, že Soukupová je skutečně naší přední autorkou nejmladší generace“.¹⁴⁷ Peňás i Vaníček evidentně smýšlejí o principech ženského psaní podobně, ve smyslu poddávání se při tvůrčí činnosti vlastním citům. Identicky to vnímá taktéž Klíčová, jež o třetím literárním počinu Soukupové tvrdí: „Román bez literárního ornamentálního a intelektuální hlubokomyslnosti rozbíjí svým povrchně stylizovaným výlevem pozlátka, kterým se často skutečnost odívá. Navíc nikdy není ani náznakem sentimentální, což by se, ve vší úctě, ženě písíci beletrii na téma rodinné/mezilidské vztahy mohlo snadno stát.“¹⁴⁸ Kritička vnímá Soukupové popisnost pozitivně, ale zároveň příkládá autorkám při psaní vyšší emocionalitu než písíci mužům.

Vrátíme-li se ke studii Peňáse, nutno podotknout, že do skupiny ženské literatury se pokoušel vtěsnat autorky, které jsou vzájemně neporovnatelné. Soukupovou, jež do této kategorie zařadil, přitom od jakékoliv ženskosti oprostil: „Petra Soukupová, jejíž chladný ‚cool‘ styl působí, jako by v ní ženskost zamrzla ve stadiu pubertálního vzdoru.“¹⁴⁹ Nemůžeme se ubránit dojmu, že Peňásova kategorizace ženské a mužské literatury je uměle vykonstruovaná. Současná česká literatura psaná ženami nemá společného jmenovatele a jako celek je těžko uchopitelná, právě proto by na ni tak ani nemělo být nahlíženo. Obzvláště Petru Soukupovou se zdráháme zařadit Peňásovou optikou k tomuto typu literatury.

¹⁴⁷VANÍČEK, Jakub. Tak to Jirkalová nechtěla. *Kulturní noviny* [online]. 12. 12. 2011, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/Kulturni-noviny-recenze.pdf>.

¹⁴⁸KLÍČOVÁ, Eva. Vetřelec v české próze. *Host* [online]. 9. 12. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-Host.html>.

¹⁴⁹PEŇÁS, Jiří. Pavoučí ženy a ubohá tlustá moucha. *Lidové Noviny*, 2012, roč. 25, č. 281, s. 21–22.

6 Pod sněhem

Román *Pod sněhem* je v pořadí už pátý literární počín Petry Soukupové. Po románu *Marta v roce vetřelce* (2011) následovala kniha pro děti *Bertík a čmuchadlo* (2013) a v roce 2015 se autorka prezentovala prózou pro dospělé čtenáře, jejímž ústředním tématem jsou opět mezilidské vztahy uvnitř rodiny. S předešlými knihami má román *Pod sněhem* mnoho společného. Ať už se jedná o tematickou rovinu, či o jednotlivé motivy, jako jsou vykreslení sourozenecké rivality, boj o přízeň rodičů (zejména otce), či přechovávání dětských křivd do dospělosti. Autorka nabízí přesně to, na co byli její dosavadní čtenáři zvyklí, včetně svého typického zhuštěného vyprávěcího stylu.

Děj rozsáhlého románu se odehrává během jednoho zimního dne, od probuzení po ulehnutí ke spánku. Příběh není zprostředkován dětským vypravěčem (novelistický triptych *Zmizet*, 2009) ani dospívající dívkou (*Marta v roce vetřelce*, 2011), nýbrž třemi dospělými ženami, sestrami. Tyto vyprávěcí perspektivy jsou místy doplněny retrospektivními pasážemi patřícími jejich matce, její text je typograficky vždy odlišen kurzívou. Tímto se liší tato autorčina próza od předešlých, Soukupová se rozhodla čistě pro ženskou perspektivu vnímání světa, která opět u některých kritiků vyvolala nutkání označit román za ženskou literaturu.

Román *Pod sněhem* by měl být zfilmován. V současné době autorka pracuje na jeho scénáři. Režirovat jej bude Jitka Rudolfová.

6.1 Název knihy, její grafické zpracování a dedikace

Soukupová prozradila, že doposud všechny názvy svých knih vymyslela sama. V případě *K moři* (2007) a *Zmizet* (2009) se tak stalo po jejich dopsání. Fiktivní deník nesoucí název *Marta v roce vetřelce* (2011) měl název ještě před započatím vlastního psaní. U čtvrtého díla tomu bylo ale jinak. Původní název autorky se nelíbil nakladateli, Miroslavu Balaštíkoví.¹⁵⁰ Nakonec metaforický název *Pod sněhem* vymyslel Soukupové kamarád. I název tohoto románu spadá do kategorie symbolických názvů dle typologie Daniely Hodrové. Nad titulem knihy se zamýšlí kritička Olga Stehlíková: „Výmluvný titul románu směřuje čtenáře k hledání: co vřelého tepe pod sněhovou krustou v rodině, kde nic nelze říct přímo a skutečné emoce probublávají jen ve vnitřních monologích

¹⁵⁰ Šéfredaktor nakladatelství Host.

postav, zjistí až na konci.“¹⁵¹ O názvu románu uvažuje také Erik Gilk: „Název románu podle všeho nemá (doslovně) symbolizovat zimní počasí, které přinese útěchu a zklidnění, ale naopak marný pokus nejbližší spřízněných osob najít ztracené, jestli vůbec kdy existující porozumění.“¹⁵² Dle kritičky Roberty Tóthové *Pravda sa skrýva pod snehom*, takový název totiž nese její recenze. Nutno říct, že všichni kritici uvažují správným směrem. Pod sněhem se ukrývá nejen porozumění a pravda, ale i potlačené křivdy či citlivost.

Grafické zpracování přední obálky knihy vyobrazuje červené auto na zasněženém kopci (viz příloha č.12). V autě vidíme tři obrysy pasažérů, jejichž podoba je nejvíce příhodná psům. Auto jede směrem k domu, který je znázorněn na zadní straně obálky. Grafická podoba tedy explicitně odkazuje jak na průběh, tak i na cíl cesty. Zadní strana obálky je kromě anotace obohacena ještě o informace o autorce, kde jsou zmíněny její doposud vydané knihy, získaná ocenění a fakt, že Soukupová pracuje jako dramaturgyně seriálu *Ulice*. Zcela odděleně pod nimi působí i propagační paratext: „Od autorky bestselleru *Zmizet* – kniha roku *Magnesia Litera*“. Reklamním paratextem disponujícím totožnou grafikou jako obálka knihy je i trailer na tento román. Tento postup má zřejmý cíl, a to pomoci potenciálnímu čtenáři orientovat se na knižním trhu a prakticky ihned titul na pultech knihkupectví rozpoznat.

Román byl přeložen do polštiny a slovinštiny. V obou případech byla pozměněna grafická podoba knižní obálky, ale název titulu zůstal zachován formou doslovného překladu. Obálka polského vydání *Pod śniegiem* (*Afera*, 2016) má bílou barvu, jež evokuje zasněženou krajinu (viz příloha č. 13). Dominuje jí černý jednoduchý obrys domu, jehož obvodem je zároveň i silnice, na které je miniatura červeného auta. Můžeme tvrdit, že polská obálka akcentuje cíl cesty, nikoliv její průběh. Slovinská verze obálky vyobrazuje zasněženou krajinu, již dominují stromy (*Celjska Mohorjeva družba*, 2017). Grafické zpracování slovinské obálky tedy zcela rezignuje na obsahovou stránku díla a svůj vzhled podřizuje čistě názvu knihy (příloha č. 14).

Autorka i protentokrát využila možnost věnování a své dílo věnovala, stejně jako svou prvotinu, „Mamince“.

¹⁵¹ STEHLÍKOVÁ, Olga. Ten talíř s nakrájeným řízkem. *Tvar*, prosinec 2015, s. 3. Dostupné také z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/recenze-Pod-snehem-Tvar.pdf>.

¹⁵² GILK, Erik. Na vrcholu? *Tvar*, prosinec 2015, s. 3. Dostupné také z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/recenze-Pod-snehem-Tvar.pdf>.

6.2 Pod sněhem a média

Zájem médií se upíná na tvůrčí postup vzniku románu. Jedním z prvních motivů pro *Pod sněhem* je věta, kterou říkala autorčina maminka (může být jedním z důvodů, proč jí své dílo věnovala), která pochází ze tří sourozenců: „Dva jsou rada, tři jsou zrada.“ Tato myšlenka vedla k původnímu záměru, a to popsat sourozenecký vztah mezi třemi sestrami.¹⁵³ Dalším impulsem byla náhodně zaslechnutá písnička od *Chinaski*, kde se zpívá, že nějaké tři holky jedou autem: „Když jsem to zaslechla, říkala jsem si: Hm, zajímavé, holky jedou autem.“¹⁵⁴ Původní záměr byl takový, že se měl celý děj odehrávat v autě. Stísněný prostor připadal autorce zábavný v tom, že pasažérky nemají kam utéct: „Když jsem začínala psát svou poslední knihu *Pod sněhem*, tak jsem si myslela, že se ty holky nikdy nedozví, že se jejich rodiče rozešli. Ani jsem si neplánovala, že se to celé bude odehrávat v jednom dni. [...] Ale tahle kniha je víc, něco jako proud vědomí, takže tam se nabízelo, že se to může v průběhu všechno změnit.“¹⁵⁵

Opět se tematizuje otevřený konec románu, jak například anonymní čtenář sdílí své pocity z románu na internetové diskuzi: „[...] zklamal mne také ten useknutý konec, bez sebemenšího náznaku, jak se bude příběh vyvíjet dál.“¹⁵⁶ Soukupová v tom má ovšem jasno: „Občas je mi vytýkáno, že konce mých knih jsou takové nijaké. Lidé se ptají, co se stane potom. Ale to přece každý, kdo si tu knihu přečte, musí vědět. Když ví, jak se ty postavy chovají v knize, musí mu být jasné, jak se budou chovat i v dalších situacích. Hrdina přece nebude čekat, až kniha skončí, aby mohl provést něco zásadního, co po celý děj románu neprovedl.“¹⁵⁷

Často se zmiňuje autorčino pesimistické vidění světa a například recenzentka Magdalena Čechlovská autorku popsala jako „bytostnou pesimistku, která nejraději chodí v černém a ani po třicítce se zcela nezbavila punkerské vizáže.“¹⁵⁸ Proti pesimismu se autorka vyhrazuje: „Píšu, jak vidím svět. Možná, že to je trochu přehnané. Jistě existují šťastní lidé, skvělé vztahy a spokojené rodiny. Ale kdyby se nad tím každý

¹⁵³ Jak uvedla v rozhovoru *Radia Wave*. Liberatura s Petrou Soukupovou [online]. 6. 5. 2015. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhlasova-vystoupeni.html>.

¹⁵⁴ BALÁŠTÍK, Miroslav. Přezít sama sebe. *Host* [online]. Květen, 2015, [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Host.html>.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/pod-snehem-233977?c=all>.

¹⁵⁷ FORMÁNEK, Ondřej. Mladá spisovatelka Petra Soukupová jako úspěšná pesimistka: Že někdo umře, to je to nejmenší. *EGO!*, příloha *Hospodářských novin* [online]. 20. 11. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-EGO.html>.

¹⁵⁸ ČECHOLOVSKÁ, Magdalena. Tři sestry na cestě. Nemilosrdná autorka Soukupová napsala trpkou roadmovie. *iHned.cz* [online]. 28. 4. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Pod-snehem-iHned.html>.

zamyslel tím způsobem, jakým se nad tím zamýšlím já, tak by se ukázalo, že to tak hezké není. Nemůžu prostě psát jinak. Bez ohledu na to, že věřím ve štěstí a sama jsem ho mockrát zažila.“¹⁵⁹

Román *Pod sněhem* se od svého vydání v březnu 2015 držel na předních příčkách žebříčku prodeje knih nepřetržitě po několik týdnů a stal se nejprodávanějším beletristickým titulem knižního distributora *Kosmas* za rok 2015.

Již dříve jsme zmínili autorčino přehodnocování vlastní tvorby. Po vydání románu *Pod sněhem* a jeho úspěchu u čtenářů se očekává, že prozaička bude vyzdvihovat svou nejnovější knihu, avšak v rozhovoru pro *Radio Wave* přiznala, že za své vrcholné dílo považuje *Zmizet*, protože jí přijde „nejlíp napsaný“.¹⁶⁰

Soukupová dříve pracovala jako scénáristka českého sitcomu *Comeback*. Momentálně působí jako dramaturgyně seriálu *Ulice*, což, jak jsme uvedli výše, je také uvedeno v anotaci knihy. Stejně jako v prvním případě jsou v rozhovorech se spisovatelkou kladeny dotazy na práci kolem zmíněného seriálu: „Když se na to dívám v televizi, určitě se nestydím, že na tom dělám. Nepíšu to, ale dělám dramaturgii. Čtu a opravuju, píšu k tomu poznámky. To je vždycky snadnější než psaní věcí.“¹⁶¹ Práce dramaturgyně je Soukupové hlavním zdrojem obživy. Spisovatelka tvrdí, že by musela vydat každý rok jednu knihu, aby se jako spisovatelka užívala, ale ani to by prý podle ní „nebyla žádná sláva“.¹⁶²

6.3 Kritická recepcce

Recenzentka Markéta Kittlová si všímá podobnosti ve způsobu zpracování a zvolené perspektivě s prvotinou *K moři*. V kritických ohlasech na debut *K moři* jsme zmínili tezi Terezy Nosáلكové, která by se dala aplikovat rovněž na tuto prózu.¹⁶³ Nutno říct, že se Soukupová dopouští modelového opakování postav, neboť i v tomto románu se s takovými typy setkáme. Stejného dojmu nabývá i anonymní čtenářka internetové diskuse: „[...] ty postavy jsou tak typicky ‚soukupovské‘, až mám pocit, že už jsem se

¹⁵⁹ BEZR, Ondřej. Nemůžu prostě psát jinak, říká o novém románu Petra Soukupová. *iDnes.cz* [online]. 18. 4. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-iDnes-2.html>.

¹⁶⁰ Jak uvedla v rozhovoru *Radia Wave*. *Liberatura* s Petrou Soukupovou [online]. 6. 5. 2015. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhlasova-vystoupeni.html>.

¹⁶¹ EISENHAMMER, Milan. Nejraději píšu v nonstopu. *Téma*, 3. dubna, 2015.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ „[...] každá z protagonistek se tak trochu nekontrolovaně cítí jako obtloustlá nechtěná holčička, a jindy zase jako samostatná žena, která nemá, vrásky z žádné lásky“. Tedy až na jednu výjimku, ze vztahu s nepolapitelným otcem.“

s nimi někdy setkala, a to ne jenom v reálném životě, ale už i v předchozích autorčiných počinech.“¹⁶⁴ Spojitost s prvním dílem může evokovat i to, co Olga Stehlíková nazývá „dramaturgickým manévrem“. Má na mysli motiv cesty, která je jen záminkou k tomu, aby autorka mohla naplno rozehrát vykreslení povahových rysů jednotlivých postav (sestry cestují se svými dětmi společně jedním autem do domu svých rodičů) prostřednictvím dialogů a slovních střetů. Autorka zvolila naprosto odlišné charaktery protagonistek tak, aby (dle slov kritiky) byly „třecí plochy“ nejvíce nasnadě. Nejstarší Olina, právnička, je svobodnou „nezávislou“ matkou pečující o pětiletého syna Olivera. Prostřední ze sester Blance právě skončilo šestinedělí se třetím dítětem, jež nebylo plánované. Blanka se odmala trápí svou kyprou postavou, a to je rovněž jeden z důvodů, proč podezírá manžela z nevěry. Nejmladší Kristýna se nemůže vymanit ze svého vztahu s ženatým mužem, útěchu nachází u svého kamaráda, který je do ní zamilovaný, a Kristýna toho náležitě využívá. Kristýna je tátova nejoblíbenější sestra, a je si toho velmi dobře vědoma.

Dle úvah Kittlové „se Soukupová soustředí výhradně na zaznamenávání toho, co postavy právě prožívají a co si právě myslí, a zcela tak rezignuje na snahu poskytnout pomocí jakéhokoliv literárního prostředku výklad, reflexi, pohled z odstupu či z jiného úhlu. Efekt této metody je nebývalý – text se nečte, ale prožívá.“¹⁶⁵ Autorka totiž dokázala vytvořit tenzi mezi tím, co si postava myslí, ale nevysloví a tím, co nakonec řekne. Vzniká tedy napětí mezi dialogy, které postavy mezi sebou vedou, a jejich vnitřními monology. To vše je umocněno absencí uvozovek, jež čtenáře vyloženě vrhá do niter tří protagonistek a zrychluje tempo. Soukupová tak dokázala mistrně propracovat psychologický profil, avšak jen dospělých ženských postav. Sama v jednom z rozhovorů objasnila, jak došlo k neznačení přímé řeči uvozovkami: „Když píšu, tak tam uvozovky nedělám, protože mě to zdržuje. Očekávala jsem, že se to udělá při editaci, ale řekli mi, že se jim to víc líbí takhle. Takže to zůstalo. I když je pravda, že chvílemi se na to čtenář musí víc soustředit, aby oddělil to, co se říká nahlas, a to, co si ta postava jen myslí.“¹⁶⁶

Většina kritiků si všímá opomenutí mužské perspektivy. Kritička Kateřina Čopjaková to nazývá „zákopovou válkou“, v níž proti sobě stojí dospělí muži a ženy.

¹⁶⁴ Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/pod-snehem-233977?c=all>.

¹⁶⁵ KITTLOVÁ, Markéta. Soukupová, Petra: Pod sněhem. *iLiteratura.cz* [online]. 21. 3. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Pod-snehem-iLiteratura.html>.

¹⁶⁶ PETRŽELKOVÁ, Hedvika. Petra Soukupová: Správnou cestu člověk nezná. *Lidovky.cz* [online], 18. 5. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Lidovky.html>.

Příběh nahlížíme z pohledu tří, respektive čtyř žen, včetně matky sester Marie, jež má v textu své retrospektivní pasáže. Celkové nahlížení je tedy zhola ženské a muži představují jen pasivní figury. To je umocněno i tím, že nám není známo ani jméno otce sester. To vyvolává opět otázku, zda se jedná o ženskou literaturu. Dle autorky: „Tahle kniha je asi nejvíc z mých knih pro ženy, protože je to o ženách. Nevím, jak to baví chlapy, ale myslím, že by pro ně mohlo být zajímavé vidět způsob, jakým ženy přemýšlejí.“¹⁶⁷ Zatímco Josef Chuchma dospívá k názoru, že román *Pod sněhem* je určen ženám, Tóthová se domnívá, že tomu tak není, a to na základě skutečnosti, že Soukupová důkladně popisuje realitu, podoby všednodennosti a čistě partnerské a sourozenecké vztahy. Soukupová má na to, proč do své prózy zahrnuje jen ženské vypravěčky, jednoduché vysvětlení. Přiznává, že se jí mužské postavy špatně píšou.¹⁶⁸

Jak jsme již mohli mnohokrát postřehnout, Soukupové v ohlasech na její vlastní knihy vadí věcné chyby a kritika autorů recenzí, kteří upozorňují na něco, co v knize není. V románu *Pod sněhem* mohli ovšem jednu takovou nepřesnost postřehnout také čtenáři. Tento nález zveřejnila na internetové diskusi anonymní čtenářka: „Když zůstanou v autě sestry Krista a Olina... tak tam mluví na Olího třetí sestra Blanka, která v té době už cestuje s dědou v autě? No prostě trapas.“¹⁶⁹

Obavy nad jakýmsi ustrnutím Soukupové můžeme vypožorovat z ohlasů na knihu. Například Klára Kolářová pojmenovala svou recenzi *Soukupová je pořád dobrá psycholožka*, z čehož je cítit jistý nádech stereotypu v její tvorbě, ale zároveň i ocenění tvůrčí kvality jejích děl. Totožně působí také první věta recenze Erika Gilka uveřejněná v *Aluzi*, jež zní: „Petra Soukupová neklamala.“ Nebo vyjádření o knize *Pod sněhem* Pavla Portla: „Je to její standard, což není vůbec špatná zpráva.“ Portl končí svou recenzi slovy: „[...] poprvé se ovšem nad její knihou objevuje ‚ale‘. I když svou práci odvedla velmi dobře, nenabídla tentokrát nic moc nového.“¹⁷⁰ Je pravdou, že čtenáři orientující se v tvorbě Soukupové dostanou přesně to, na co jsou navyklí. V kritickém přijetí románu *Pod sněhem* se ještě více prohlubuje tendence zdůrazňovat to, co už bylo patrné v recenzích na autorčiny předchozí tituly, a sice že Soukupová variuje ve svých

¹⁶⁷ PETRŽELKOVÁ, Hedvika. Petra Soukupová: Správnou cestu člověk nezná. *Lidovky.cz* [online]. 18. 5. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Lidovky.html>.

¹⁶⁸ Jak uvedla v rozhovoru *Radio Wave*. Liberatura s Petrou Soukupovou [online]. 6. 5. 2015. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhlasova-vystoupeni.html>.

¹⁶⁹ Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/pod-snehem-233977?c=all>.

¹⁷⁰ PORTL, Pavel. Hrabat se lavinou ženského hašteření. *Host*, červen, 2015, s. 90–91. Dostupné také z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/recenze-Pod-snehem-Host.pdf>.

textech stále jeden a tentýž princip, a to popis rozpadlých rodinných vztahů. Mnozí by uvítali tematický posun, zejména se volá po příběhu zasazeném do konkrétního společenského dění. To ale autorka rázně odmítá: „Nechci psát o společenských problémech současnosti, nebavilo by mě to a neuměla bych to.“¹⁷¹

Nejen kritikové, ale ani čtenáři nevidí toto „soukupovské“ téma dlouhodobě nosné: „Přijde mi, že autorka už vyčerpala téma ‚rozvrácená rodina‘, ale hodlá ho ždímat dál a dál.“¹⁷² Soukupová po vydání románu *Pod sněhem* v rozhovoru s Miroslavem Balaštíkem nastínila téma její další knihy: „Teď mám v hlavě jedno téma. Zase je to o dětech. O dětech, které vychovávají víc prarodiče než rodiče.“¹⁷³ A tak se zdá, že Soukupová se svého tématu bude držet dál.

¹⁷¹ BEZR, Ondřej. Nemůžu prostě psát jinak, říká o novém románu Petra Soukupová. *iDnes.cz* [online]. 18. 4. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-iDnes-2.html>.

¹⁷² Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/pod-snehem-233977?c=all>.

¹⁷³ BALAŠTÍK, Miroslav. Přežít sama sebe. *Host* [online]. Květen, 2015, [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Host.html>.

7 Mediální (sebe)prezentace Petry Soukupové

Petra Soukupová se neangažuje a nevyjadřuje ke společenským tématům. Výjimku tvoří její prohlášení z března roku 2014 o regulaci hazardu pro jeden internetový server: „Mám jediný argument proč referendum nepodpořit a tím je můj oblíbený nonstop, kde je přes den klid na psaní.“¹⁷⁴ Jednalo se spíše o jednostranný postoj, což sama spisovatelka také přiznává. Zpětně se k tomuto vyjádření vrací v rozhovoru s Miroslavem Balaštíkem: „[...] já se snažím nedávat najevo, že mě moc věcí nezajímá. Mě ty herny vlastně vůbec nezajímají. Mně je úplně jedno, že si tam někdo ničí život, a je mi jedno, jestli to zakážou, nebo ne. A takový pohled mám na mnoho společenských problémů. Tak se snažím k nim nevyjadřovat, protože tomu nerozumím a ani rozumět nechci. Já prostě nechci věnovat čas tomu, abych si něco přečetla a utvořila si nějaký kvalifikovaný názor. Na to nemám čas ani chuť. Je jasné, že se na takového člověka lidi dívají jako na ignoranta. Proto se tomu normálně vyhýbám. Proto to taky v mých knihách vůbec není.“¹⁷⁵ Soukupová tedy otevřeně přiznává nezájem o politické či společenské dění a prohlašuje, že žije v „sociální bublině“. Právě absence konkrétního společenského kontextu v jejích literárních dílech je autorce vyčítána mnohými kritiky.

Jak jsme již zmínili, autorka používá profily na sociálních sítích: „Svůj spisovatelský profil samozřejmě mám, ale většinou tam dávám jenom informace o tom, kdy a kde mám nějaké čtení a podobně. Na *Twitter* se jenom dívám, nejsem na něm aktivní.“¹⁷⁶ U Soukupové tedy *Facebook* funguje na bázi užívání pro osobní prezentaci. Kromě autorských čtení zde spisovatelka upozorňuje na nové překlady svých knih, realizované rozhovory, čerstvě publikované recenze, jež dokládají, že se Soukupová zajímá o kritické přijetí svých děl. Dále zde sdílí také trailery svých knih. Můžeme ovšem najít i pozoruhodný druh vlastní propagace a přesvědčování. K románu *Pod sněhem* na svém facebookovém profilu napsala: „Kupujte.“ Tento výrok však s ohledem na její známé strohé a přímé komunikování nijak nepřekvapuje.

¹⁷⁴ *7 Bez hazardu* [online]. Praha, březen 2014 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <https://7bezhazardu.wordpress.com/2014/03/20/v-nonstopu-rada-pisu-a-nechci-o-nej-prijit-rika-spisovatelka-petra-soukupova/>.

¹⁷⁵ BALAŠTÍK, Miroslav. Přežít sama sebe. *Host* [online]. Květen, 2015, [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Host.html>.

¹⁷⁶ MARŠÁL, Adam. Psaním překonávám pocit viny, že nepíšu. *Chearger* [online]. [cit. 2017-12-05], Dostupné z: <http://www.charger.cz/petra-soukupova-2/>.

V řadě rozhovorů se Soukupovou můžeme vypořádat různou mírou zdrženlivosti a odstupu. Nejmarkantněji se to jeví v televizním a rozhlasovém vysílání. Soukupové styl konverzace analyzovala Světlá Čmejková v již zmíněné studii *Jak mluví (a píše) české spisovatelky*. Předmětem této studie je televizní interview realizované 12. listopadu 2008. Lingvistka přisuzuje konverzačnímu stylu Soukupové lakoničnost, neformálnost a všímá si u Soukupové velkého počtu negací, odmlčení se, pomlky a opakovaně přiznávaných nejistot. „To, co působí jako přílišná nejistota, úsečnost nebo dokonce neochota odpovídat, je vlastně průběžně udržovaný odstup autorky vůči otázkám [...].“¹⁷⁷ V závěru si Čmejková všímá, že Soukupová hovoří nespisovnou (obecnou) češtinou.¹⁷⁸ Autorka ostatně sama přiznala, že jí je obecná čeština přirozená, a proto jí hovoří a tedy i píše. Dne 21. května 2010 byl odvysílán rozhovor se Soukupovou v pořadu *Uvolněte se, prosím* Jana Krause, kam spisovatelka přijala pozvání. Přestože Čmejková svou studii zaměřila na jeden televizní projev realizovaný o dva roky dříve, spisovatelčin slovní projev se nijak nezměnil, má stejný charakter. To, co Čmejková definovala jako „průběžně udržovaný odstup autorky vůči otázkám“ skrytý za nejistotu, je zřetelné i v přepisovaných rozhovorech. V návaznosti na Balaščíkovo konstatování, že v jednom z dřívějších autorčiných prohlášení bylo zřejmé přesvědčení o jejím budoucím úspěchu na dráze spisovatelky, dotazovaná reaguje: „No jo, to jsem možná tehdy řekla. To bylo ode mne dost pyšné, co? Ale to si asi myslí každý, kdo něco píše. Bez toho by to asi nešlo, kdyby si člověk nevěřil, že jednou tu *Magnesii* dostane. Nebo obecně řečeno dosáhne nějakého úspěchu. Je to jistá míra upřímnosti vůči sobě. Ale asi by se to nemělo říkat nahlas. Od sportovců taky nikdo neslyší rád, že si myslí na medaili. Nevím, tehdy jsem byla ještě asi mladá. Dneska bych to neřekla. Nebo možná řekla...“¹⁷⁹ Z této promluvy nemůžeme nabýt dojmu ucelené a jasné odpovědi. Čmejkové závěr bychom tedy mohli aplikovat i na rozhovory pro tištěná periodika a napříč celým autorčíným veřejným vyjadřováním.

Autorská čtení i poskytování rozhovorů jsou nedílnou součástí současného literárního provozu. Náleží ke komponentům, jež konstituují autorský obraz. V již citovaném rozhovoru s Balaščíkem reagovala Soukupová na otázku vztahující se k účasti na autorských čteních a poskytování rozhovorů: „Ze začátku to bylo strašné.

¹⁷⁷ ČMEJRKOVÁ, Světlá. Jak mluví (a píše) české spisovatelky. In: *Přednášky z 53. běhu Letní školy slovanských studií*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2010, s. 67–84.

¹⁷⁸ Jak jsme již psali výše, viz podkapitola 3.6.

¹⁷⁹ BALAŠTÍK, Miroslav. Přežít sama sebe. *Host* [online]. Květen, 2015, [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Host.html>.

Ted' už jsem to trochu překonala. Autorská čtení mne už tak nestresují. Ale pořád mne to nebaví. Dokonce jsem přemýšlela, že bych z toho udělala koncept. Jako kdysi Krchovský. Že bych vůbec nikde nevystupovala a nedávala rozhovory.“¹⁸⁰

Je zřejmé, že Soukupová se neztotožňuje s rolí veřejného spisovatele. Na otázku, zda odmítá určité rozhovory či autorská čtení, nejsme schopni odpovědět. Co však můžeme tvrdit s jistotou, je fakt, že pro tak radikální čin, jako neposkytovat rozhovory vůbec, se autorka nerozhodla.

¹⁸⁰BALAŠTÍK, Miroslav. Přežít sama sebe. *Host* [online]. Květen, 2015, [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Host.html>.

Závěr

Diplomová práce si kladla za cíl určit činitele určující autorský obraz současné české spisovatelky Petry Soukupové. Její mediální obraz je z velké části utvářen kritickými ohlasy jejích děl. Přičemž je tu zřejmá proměna v jejich vnímání. Svým debutem Soukupová vstoupila na český knižní trh s na první pohled nevýrazným tématem rodinných vztahů. Českou literaturu obohatila o nové ztvárnění mezilidských vztahů uvnitř rodiny, a (nejen) zato byla oceněna *Cenou Jiřího Ortena* pro mladé literáty. Soukupová si od své prvotiny udržuje svůj vlastní styl psaní. Tím míníme zejména totožné téma procházející napříč jejími prózami pro dospělé a osobitý styl vyprávění. Jiří Králík novelu *K moři* označil jako revoluční v kontextu české literatury z toho důvodu, že dílo není zasazeno do žádné konkrétní doby, tudíž se jaksí automaticky stává nadčasovým. Nad následující knihou *Zmizet* (2009) však byla tato časová nekonkrétnost mnohými kritiky vyčítána. Nejlépe stávající situaci Soukupové v českém literárním prostředí vystihuje Pavel Portl v recenzi románu *Pod sněhem*: „Moment překvapení, který přišel s její prvotinou *K moři* (2007), je nenávratně pryč. Nastavila (si) vysokou laťku a očekává se, že bude skákat vždy o něco výš.“¹⁸¹

Se Soukupovou jako spisovatelkou bezpochyby patřící do současné české literatury operuje také příručka *Panorama české literatury*, která autorku a její vyprávěcí postup představuje slovy: „Filmové vzdělání a scénářistická praxe se zjevně projevují v prózách Petry Soukupové, konkrétně v románu *K moři* (2007) a v povídkovém triptychu *Zmizet* (2009). A to jednak v popisném způsobu narace, jenž bývá přirovnáván ke snímání okem kamery, jednak v lapidárně-věcné jazykové stylizaci; z neúčastného naladění vybočují toliko promluvy postav.“¹⁸² Zahnutí do výše zmíněného kompendia můžeme pokládat za „první vlaštovku“ institucionálního ukotvení této mladé spisovatelky.

Stalo se jakýmsi zvykem přisuzovat textům Petry Soukupové vyprávěcí postupy, jež jsou typické pro filmovou scénaristiku. Tato tendence je zřejmá napříč celou její tvorbou pro dospělé. S tím je spojeno i očekávání realizace filmového zpracování na motivy jejích literárních děl. V podkapitole 3.1 jsme zmínili autorčin záměr novelu,

¹⁸¹ PORTL, Pavel. Hrabat se lavinou ženského hašteření. *Host*, červen 2015, s. 90–91. Dostupné také z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/recenze-Pod-snehem-Host.pdf>.

¹⁸² GILK, Erik. Debutanti nového tisíciletí. In: MACHALA, Lubomír a kol.: *Panorama české literatury 2* (po roce 1989). Praha: Knižní klub, 2015, s. 166.

potažmo scénář *K moři* zfilmovat. Dnes už víme, že se jej přivést na filmová plátna nepodaří: „[...] spíš mě našťvalo, když šel Jirka Mádl do kin s filmem *Pojedeme k moři*, protože jsem doufala, že jednou zrealizuji svůj scénář *K moři*. Ted' už vím, že ne.“¹⁸³

Neodmyslitelný prvek v konstrukci autorského obrazu Petry Soukupové představují nominace a získaná ocenění, jež mnohdy nahradily jméno Soukupové: „Laureátka *Ortenovy ceny* dopsala svou druhou knihu.“¹⁸⁴ Zejména vítězství v kategorii Kniha roku v soutěži *Magnesia Litera* jí pomohlo k dosažení hranice bestselleru. Soutěž, jež si klade za cíl objevovat a propagovat kvalitní literaturu, tedy splnila svůj účel. Tyto úspěchy pak následně převzaly marketingovou funkci. Informace o nominaci či ocenění daného díla se promítly na obálkách knih či anotacích.¹⁸⁵ Zatímco u českých vydání můžeme tyto informace nalézt na zadní straně knihy, v cizojazyčném, například ve slovinském vydání novely *K moři* jsou přítomny na přední straně obálky. V diplomové práci se nám podařilo zachytit grafické podoby a proměny názvů titulů v rámci kulturního transferu. Předmětem dalšího bádání by mohla být reflexe zahraničních kritických ohlasů vybraných děl Petry Soukupové.

Za nakladatelskou strategii považujeme rovněž knižní trailery k románům *Marta v roce vetřelce* (2011) a *Pod sněhem* (2015), jež jsou stále považovány za raritu knižního trhu. Jako o určité marketingové strategii bychom mohli uvažovat nad jejími čerstvě vydanými knihami. Máme na mysli knihu pro děti *Kdo zabil Snížka?* (2017) a román *Nejlepší pro všechny* (2017).¹⁸⁶ Ačkoliv jsou tyto dva tituly určeny jiné cílové skupině čtenářů, jsou nějakým způsobem propojeny. Tuto souvislost marketingově osvětlil producent a scénárista Tomáš Baldýnský: „Tyhle dvě knížky patří a nepatří k sobě. Jedna je i není součástí té druhé, stejně jako dítě je a není součástí svých rodičů. A až vám kniha-dítě a kniha-rodič postupně vypoví své příběhy, pochopíte, že to nejsou ani dva příběhy samostatné, ani dvě půlky jediného celku. Špatně se to vysvětluje. Ale

¹⁸³ MARŠÁL, Adam. Psaní překonávám pocit viny, že nepíšu. *Chearger* [online]. [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.charger.cz/petra-soukupova-2/>.

¹⁸⁴ MICHÁLKOVÁ, Běla. Aby mě od psaní nebolela ruka. *Labyrint kultury* [online]. 2. 1. 2009, [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Labyrint-kultury.html>.

¹⁸⁵ Knižní obálky, ilustrace a fotografie jsou vizuální paratexty, kterým jsme se v práci věnovali. Román *Marta v roce vetřelce* (2011) a *Pod sněhem* (2015) fotografii autorky neobsahoval, proto byly podkapitoly vynechány.

¹⁸⁶ Tyto nově vydané knihy zařadil herec Lukáš Hejlík do programu cyklu scénického čtení *LiStOVáNí*. Obě knihy také vyjdou jako audioknihy ve vydavatelství *OneHotBook*.

je to podobné, jako když jedna ruka vezme druhou.“¹⁸⁷ Tudíž dospělí čtenáři mohli svou zvědavost ukojit koupí knihy *Kdo zabil Snížka?*¹⁸⁸

Dalším činitelem autorského obrazu Petry Soukupové je záměna psychofyzického autorského subjektu s tím narativním. Vzhledem k monotónnosti ústředního tématu rodinných vztahů je Soukupová často konfrontována s dotazy na míru autopsie v jejích dílech. Umocněno je to i pesimistickým nahlížením na mezilidské soužití. Zatímco autorka autopsii většinou popírá, pesimismus přiznává: „Já asi jsem pesimistka. Snažím se tomu moc nepodléhat, ale všechno je vlastně zbytečné, strašně těžké a málokdy to dopadne dobře. A to jak ve vztazích, tak ve vyšších společenských otázkách. Když se stanu veganem, na světě to stejně nic nezmění. Když přestanu nosit levné hadry z nadnárodního řetězce, taky nezachráním žádné dítě v Bangladéši. Ze systému stejně nelze vystoupit.“¹⁸⁹ Do jisté míry tedy můžeme tvrdit, že poetika děl Petry Soukupové odpovídá jejímu psychickému naturelu.

Výhodou spisovatele v době internetové kultury je možnost bezprostředně reagovat a vytvářet tak veřejný dialog. Média věnovala Soukupové největší míru pozornosti po ocenění triptychu *Zmizet* (2009). Jak jsme již zmínili, Soukupová přiznala, že reálně uvažovala se od médií distancovat formou neposkytování rozhovorů. Navíc několikrát médiím sdělila, že psaní pro ni představuje jen jistý druh povolání. Ačkoliv Soukupová nesouzní s rolí veřejného spisovatele, byla jedním z porotců *Ceny Knižního klubu* v roce 2017, účastní se knižních veletrhů i autorských čtení. Všechny tyto aktivity jsou nedílnou součástí současného literárního provozu, jenž jde ruku v ruce s mediálním obrazem autorky.

¹⁸⁷ *Petra-soukupova.cz* [online]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/index-2.html>.

¹⁸⁸ Jak jsme zmínili dříve, kritickou recepci nejnovějšího románu se nám nepodaří reflektovat. Autorka v tom má však jasno, když na svém facebookovém profilu napsala: „Už brzy bude nejlepší Soukupová.“

¹⁸⁹ FORMÁNEK, Ondřej. Mladá spisovatelka Petra Soukupová jako úspěšná pesimistka: Že někdo umře, to je to nejmenší. *EGO!*, příloha *Hospodářských novin* [online]. 20. 11. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-EGO.html>.

Anotace

Jméno a příjmení autora:	Lucie Hartmannová
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra bohemistiky
Název práce:	Mediální obraz Petry Soukupové
Název práce v angličtině:	The media image of Petra Soukupová
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Erik Gilk, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018
Počet znaků:	115 389
Počet příloh:	1 (na přiloženém CD)
Počet titulů použité literatury:	83
Klíčová slova:	média, paratexty, kritické ohlasy, rozhovory, česká literatura, současná literatura, česká spisovatelka
Keywords:	media, paratexts, reviews, interviews, czech literature, contemporary literature, czech (woman) writer

Anotace: Diplomová práce se zaměřuje na mediální reprezentaci současné české spisovatelky Petry Soukupové. Kolem jejího jména se generují různé druhy paratextů, jež jsou jedny z konstitutivních prvků vzniku autorského obrazu. V první části práce byly tyto paratexty za pomoci odborné literatury vymezeny a definovány. Dále jsme se pokusili o teoretické ukotvení problematického pojmu autorského obrazu. V druhé polovině práce jsme se poznatky nabyté z první části pokusili aplikovat na dílo Petry Soukupové. Cílem této práce je pokusit se postihnout (sebe)prezentaci v mediální sféře Petry Soukupové.

Annotation: This diploma thesis is focused on the media representation of the current Czech writer called Petra Soukupová. Around her full name, there are different source of paratexts generated, which are one of the constitution elements based on the image of the author. In the first part of the thesis, mentioned paratexts were clarified and defined via specialized literature. Next, we attempted to consolidate those problematic concepts of the author's image theoretically. In the second part, all our obtained knowledge we

tried to use on the masterpiece of Petra Soukupová. The aim of the thesis is the attempt of the affect of (self) presentation focused on the media sphere of Petra Soukupová.

Summary

Due to the formation and the usage of the Internet, a perception of the literature has already changed. The writers have the opportunity to present and promote their pieces publicly. Different sources of the marketing strategies are included into current marketing operations where their targets are to increase the potential purchase of the book. The thesis is devoted to the current Czech writer called Petra Soukupová who has disposed of her own web pages where all media and critical events about her person are organised by her own. The thesis includes all forms of the paratexts which are generated by the author's name, critical affairs of her piece selections, including her anonymous opinions about literary servers or online bookstores, and also real-life interviews with the writer.

Firstly, we attempt to hit the specifics of literature on the Internet culture. Next, the defined and clarified paratexts were occurred around the writer via usage of the specialized literature. And last but not at least, we attempted to stabilize the problematic concept of the author's image theoretically. In the following part, we tried to apply mentioned theoretical knowledge to the piece of Petra Soukupová. We are also interested in the visual paratexts, specifically in the form of book covers in case of the translation into the foreign language.

The aim of the thesis is to find out how the writer is presented in the public media space, and what factors are predominated in the formation of the media image, eventually in what strategies Soukupová uses them. The design of the author's image has began with her debut *To the Sea* (2007), and this piece includes, including her first prose, other three piece of prose for adults, namely *To Disappear* (2007), *Marta in the Intruder* (2011) and *Under the Snow* (2015). We proceed chronologically, from the entrance of Soukupová into literature to nowadays. Every selected prose is devoted to a separate chapter. The result is the complete authorial image, which may, however, change upon the next entry of the author into the public sphere.

Seznam literatury

Primární literatura

SOUKUPOVÁ, Petra. *K moři*. Brno: Host, 2007. ISBN 978-80-7294-234-3.

SOUKUPOVÁ, Petra. *Marta v roce vetřelce*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-521-4.

SOUKUPOVÁ, Petra. *Pod sněhem*. Brno: Host, 2015. ISBN 978-80-7491-493-5.

SOUKUPOVÁ, Petra. *Zmizet*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-439-2.

Sekundární literatura

Monografie

FISKE, John. *Television culture*. 1st ed. London: Routledge, 1997. ISBN 0-415-03934-7.

GENETTE, Gérard: *Paratexte. Das Buch vom Beiwerk des Buches*. Frankfurt am Main, 1993. ISBN 978-3518291108.

HODROVÁ, Daniela. *...na okraji chaosu.. Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001. ISBN 80-7215-140-1.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbora. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.

JIRÁK, Jan a Barbora KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6.

KRÁLÍKOVÁ, Andrea. *Autorské tváře v knižních zrcadlech*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015. ISBN 978-80-87855-25-6.

Kristeva, Julia. *Slovo, dialog a román. Texty o sémiotice*. Praha: SOFIS ve spolupráci s vydavatelstvím Pastelka, 1999. ISBN 80-902439-3-2.

MACHALA, Lubomír a kol. *Panorama české literatury 2 (po roce 1989)*. Praha: Knižní klub, 2015. ISBN 978-80-2425054-0.

MÜLLEROVÁ, Lenka. *Paratexty a česká nakladatelství*. Kostelec nad Orlicí: Litterae, 2010. ISBN 978-80-254-6612-4.

NÜNNING, Ansgar. *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host, 2006. ISBN 80-7294-170-4.

PIORECKÝ, Karel. *Česká literatura a nová média*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-8578-4.

Příspěvky ve sbornících

BÍLEK, Petr A.: Obraz Boženy Němcové: Pár poznámek k jeho emblematické redukci. In: PIORECKÝ, Karel (ed.): *Božena Němcová a její Babička. Sborník příspěvků z III. kongresu světové literárněvědné bohemistiky*. Sv. 3. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2006. ISBN 80-85778-53-X.

ČMEJRKOVÁ, Světlá. Jak mluví (a píše) české spisovatelky. In: *Přednášky z 53. běhu Letní školy slovanských studií*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2010, s. 67–84. ISBN 978-80-7308-320-5.

VOLEK, Jaromír. Mediální obraz ve volební kampani. In: *22. konference Člověk a média: Mediální obraz politiky(a)*, [online]. Praha: 18. 4. 2013 [cit. 2016-05-08]. Dostupné z: http://www.clovekamedia.cz/konference/sborniky/cm_2013_jaro.pdf.

Periodika a internetové zdroje

7 *Bez hazardu* [online]. Praha, březen 2014 [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <https://7bezhazardu.wordpress.com/2014/03/20/v-nonstopu-rada-pisu-a-nechci-o-nej-prijit-rika-spisovatelka-petra-soukupova/>.

BALAŠTÍK, Miroslav. *Přežít sama sebe*. Host [online]. Květen, 2015, [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Host.html>.

BEZR, Ondřej. Nemůžu prostě psát jinak, říká o novém románu Petra Soukupová. *iDnes.cz* [online]. 18. 4. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-iDnes-2.html>.

CIBOROVÁ, Kateřina. Petra Soukupová: Když něco píšu, tak to prostě píšu. Nezasahuje mě to vnitřně. *Topzine* [online]. 25. 1. 2011, [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.topzine.cz/petra-soukupova-kdyz-neco-pisu-tak-to-proste-pisu-nezasahuje-me-to-vnitrne>.

CMÍRAL, Pavel. Zmizet (třeba) k moři? *Xantypa*, 2009, č.9, s. 56–58.

ČAPKOVÁ, Tereza. Petra Soukupová: naděje mladé české literatury. *G2.cz* [online]. [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-G2.html>.

ČECHLOVSKÁ, Magdalena. Tři sestry na cestě. Nemilosrdná autorka Soukupová napsala trpkou roadmovie. *iHned.cz* [online]. 28. 4. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Pod-snehem-iHned.html>.

Česká televize: Čtenářský deník. Petra Soukupová K moři. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10169663406-ctenarsky-denik/310295350020006-ctenarsky-denik-petra-soukupova-k-mori>.

Česká televize: Petra Soukupová: Jedna kniha spisovatele nedělá. Dostupné z: www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1434352-petra-soukupova-jedna-kniha-spisovatele-nedela.

DOBRÝ, Marek. Bezpečné balancování nad propastí neuspořádaného života. *Radio Wave* [online]. 19. 10. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://prehraovac.rozhlas.cz/audio/246312>.

EHRENBERGER, Jakub. Rozhovor s Petrou Soukupovou, nositelkou Magnesie Litery 2010 za knihu roku. *Literarni.cz* [online]. 21. 4. 2010, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: http://www.literarni.cz/rubriky/aktualni/rozhovory/rozhovor-s-petrou-soukupovou-nositelkou-magnesie-liter-2010-za-knihu-roku_7837.html#.WhFZXUribIU.

EISENHAMMER, Milan. Nejraději píšu v nonstopu. *Téma*, 3. dubna, 2015.

FORMÁNEK, Jaroslav. Literatura je normální práce. *Respekt* [online]. 20. 1. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Respekt.html>.

FORMÁNEK, Ondřej. Mladá spisovatelka Petra Soukupová jako úspěšná pesimistka: Že někdo umře, to je to nejmenší. *EGO!*, příloha *Hospodářských novin* [online]. 20. 11. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-EGO.html>.

GILK, Erik. Na vrcholu? *Tvar*, prosinec 2015, s. 3. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/recenze-Pod-snehem-Tvar.pdf>.

GILK, Erik. Syndrom třetí knihy? *Aluze* [online]. 2011, č.3, s. 82-83, [cit. 2017-12-11]. Dostupné z: http://www.aluze.cz/2011_03/09d_recenze.php.

HAMPL, Stanislav. Zmizet. *Hampl-Bigblogger.Lidovky.cz* [online]. 18. 1. 2010, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-Hampl-Bigblogger.html>.

CHUCHMA, Josef. Rodiny, lásky, alkohol, rozvraty. *Mladá Fronta DNES*. 11. 4. 2008, s. 6. Dostupné také z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-MF-Dnes.html>

JANOUŠEK, Pavel. K moři. *Petra-Soukupová.cz* [online]. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/k-mori.html>

JANOUŠEK, Pavel. Zmizet. *Tvar*, 25. 6. 2009, s. 3.

JIRKALOVÁ, Karolína. Potíže s Martou v roce vetřelce. *Lidovky.cz* [online]. 27. 10. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/marta-v-roce-vetrelce05b/kultura.aspx?c=A111026_120330_ln_kultura_bttkultura.aspx?c=A111026_120330_ln_kultura_btt.

KARFÍK, Vladimír. Balance neveselých životů. *Respekt-ihned.cz* [online]. 1. 1. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-Respekt.Ihned.html>.

KITTLOVÁ, Markéta. Soukupová, Petra: Pod sněhem. *iLiteratura.cz* [online]. 21. 3. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Pod-snehem-iLiteratura.html>.

KLÍČOVÁ, Eva. Vetřelec v české próze. *Host* [online]. 9. 12. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-Host.html>.

KOLÁŘOVÁ, Klára. Jen géniové se neopakují. *Novinky.cz* [online]. 23. 4. 2010, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/198288-jen-geniove-se-neopakuji-rika-petra-soukupova.html>.

KOLÁŘOVÁ, Klára. Nad knihou: Holky z fildy. *Novinky.cz* [online]. 18. 10. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-Novinky.html>.

KOZUMPLÍK, Miloš. Dvakrát Soukupová. *Instinkt* [online]. 27. 10. 2011, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-Instinkt.html>.

Která cesta vede K moři. *Reflex* [online]. 6. 12. 2007, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-Reflex.html>.

LESÁK, Josef. Tajemství zvané (knižní) titul. O jedné opomíjené složce literárního díla. *Host*, 2011, roč. 27, č. 8., s. 30–35. Dostupné také z: http://casopis.hostbrno.cz/archiv/2011/8_2011/tajemstvi-zvane-knizni-titul.

Liberatura s Petrou Soukupovou. *Radio Wave* [online]. 19. 10. 2011. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/liberatura-s-petrou-soukupovou-5243322>.

Liberatura s Petrou Soukupovou. *Radio Wave* [online]. 6. 5. 2015. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhlasova-vystoupeni.html>.

LJUBKOVÁ, Marta. Soukupová obratně líčí banální pravdu o teenagerech. *Aktualne.cz* [online]. 29. 11. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/soukupova-obratne-lici-banalni-pravdu-o-teenagerech/r~i:article:722398/>.

LOJÍN, Jiří. Marta v roce vetřelce – kniha, která v člověku zanechá stopu. *CBDB.cz* [online]. 20. 12. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-CBDB.html>.

Magnesia Litera: Chvilé napětí! Vítězem se stává... *Harper's Bazaar* [online]. Duben 2012, s. 141–142, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/rozhovor-harpers-bazaar.pdf>.

Magnesia Litera – nominace v kategorii Próza v roce 2008. *Magnesia Litera* [online]. 2008, [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-Magnesia-Litera.html>.

MANDYS, Pavel. Dětství jako sourozenecká válka. *Týden* [online]. 22.6. 2009, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-Tyden.html>.

MAREŠOVÁ, Milena M. Marta v roce vetřelce – recenze. *ČRo 3 – Vltava* [online]. 1. 12. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-Vltava.html>.

MARŠÁL, Adam. Psáním překonávám pocit viny, že nepíšu. *Charger* [online]. [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: <http://www.charger.cz/petra-soukupova-2/>.

MAŠOVÁ, Lucie. Cizí, ale slušní lidé. *Literarky.cz* [online]. 27. 6. 2009, [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-Literarky.html>.

MATĚJKOVÁ, Jana. Jaký otec, jaká dcera. *Tvar* [online]. 21. 2. 2008, [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://nakladatelstvi.hostbrno.cz/ohlasy/k-mori/jaky-otec-jaka-dcera>.

MICHÁLKOVÁ, Běla. Aby mě od psaní nebolela ruka. *Labyrint kultury* [online]. 2. 1. 2009, [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Labyrint-kultury.html>.

NAKLADATELSTVÍ HOST. Petra Soukupová Marta v roce vetřelce. In: *YouTube* [online]. Zveřejněno 02. 05. 2011 [vid. 2017-12-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ccNLTprRsL8>.

NAKLADATELSTVÍ HOST. Petra Soukupová Marta v roce vetřelce. In: *YouTube* [online]. Zveřejněno 18. 03. 2015 [vid. 2017-12-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=f7Yr27CB-Pc>.

NOSÁLKOVÁ, Tereza. Recenze K moři. *Hospodářské noviny* [online]. 8. 2. 2008, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-22917440-recenze>.

NOVÁKOVÁ, Šárka. 50 knih na léto. *iHNED.cz* [online]. 9. 6. 2010, [cit. 2017-11-14]
Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-K-mori-iHNED.html>.

PEŇÁS, Jiří. Namaluj to černě. *Lidové noviny* [online]. 24. 4. 2010, [cit. 2017-11-15].
Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-LN.html>.

PEŇÁS, Jiří. Pavoučí ženy a ubohá tlustá moucha. *Lidové Noviny*, 2012, roč. 25, č. 281,
s. 21–22.

Petra Soukupová. Seriály jsou jako soundtrack života. *Český rozhlas* [online]. 6. 3.
2015, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/liberatura-s-petrou-soukupovou-5243322>.

PETRŽELKOVÁ, Hedvika. Petra Soukupová: Správnou cestu člověk nezná. *Lidovky.cz*
[online]. 18. 5. 2015, [cit. 2017-11-27]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Lidovky.html>.

PORTL, Pavel. Hrabat se lavinou ženského hašteření. *Host*, červen 2015, s. 90–91.
Dostupné také z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/recenze-Pod-snehem-Host.pdf>.

SCHMIDTOVÁ, Šárka. Co je psáno v knihách. *Harper's Bazaar* [online]. 12. 1. 2011,
[cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Harpers.html>.

SMÍTALOVÁ, Petra. Soukromá dramata mizení. *Instinkt* [online]. 23. 7. 2009,
[cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Zmizet-Instinkt.html>.

STANĚK, Luděk. Všechno je v mé hlavě. *Reflex* [online]. 10. 2. 2011,
[cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Reflex.html>.

STEHLÍKOVÁ, Olga. Já vlastně na ten film moc nejsem. *iLiteratura.cz* [online]. 27. 5.
2010, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/26429/soukupova-petra>.

STEHLÍKOVÁ, Olga. Petra Soukupová: Marta v roce vetřelce. *iLiteratura.cz* [online].
10. 10. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/recenze-Marta-iLiteratura.html>.

STEHLÍKOVÁ, Olga. Ten talíř s nakrájeným řízkem. *Tvar*, prosinec 2015, s. 3. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/recenze-Pod-snehem-Tvar.pdf>.

ŠAFRÁNEK, Šimon. Uklizeno. *Instinkt*, 2009, č. 31, s. 54–55.

TOPOL, Jáchym. *Česká literární revoluce*. [online]. 24. 10. 2004. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/clanek.asp?polozkaID=16399> [cit. 2005-12-29].

TRÁVNÍČEK, Jiří. Literární kultura v době internetové. *Host*, 2009, roč. XXV, č. 9, s. 23–28. Dostupné z: <http://casopis.hostbrno.cz/archiv/2009/9-2009/literarni-kultura-v-dobe-internetove>.

TRESTROVÁ, Veronika. Nežiju životy svých postav, říká spisovatelka Petra Soukupová. *Novinky.cz* [online]. 30. 11. 2011, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Novinky.html>.

Uvolněte se, prosím. Petra Soukupová. In: *YouTube* [online]. 21. 05. 2010, [vid. 2017-12-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=zIBkypBE46o>.

VANÍČEK, Jakub. Tak to Jirkalová nechtěla. *Kulturní noviny* [online]. 12. 12. 2011, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.petra-soukupova.cz/pdf/Kulturni-noviny-recenze.pdf>.

VEDRAL, Luboš. Petra Soukupová: Ohledně českých filmů jsem skeptická. *Aktualne.cz* [online]. 20. 10. 2011, [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: www.petra-soukupova.cz/rozhovor-Aktualne.html.

VELČKOVÁ, Michaela. Mnozí lidé ve dvaceti vůbec neví, co v životě dělat, tvrdí Petra Soukupová. *Deník Referenda* [online]. 29. 7. 2013, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/16072-mnozi-lide-ve-dvaceti-vubec-nevi-co-v-zivote-delat-tvrdi-petra-soukupova>.

VNOUČEK, Jan. Hořké je putování za mořem beznaděje. *Aktuálně.cz* [online]. 2. 12. 2008, [cit. 2017-11-25]. Dostupné z: <http://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/horke-je-putovani-za-morem-beznadeje/r~i:article:623750/>.

Webové stránky:

<https://www.databazeknih.cz/>

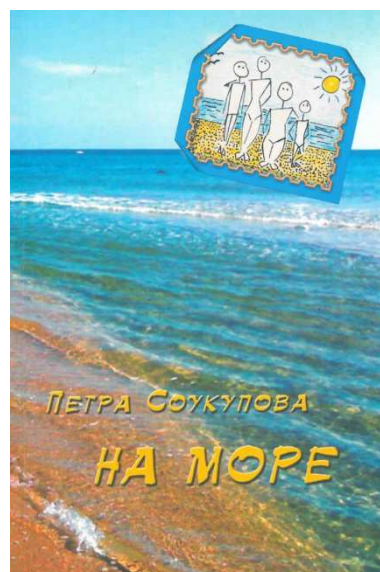
<https://www.kosmas.cz/>

www.petra-soukupova.cz/

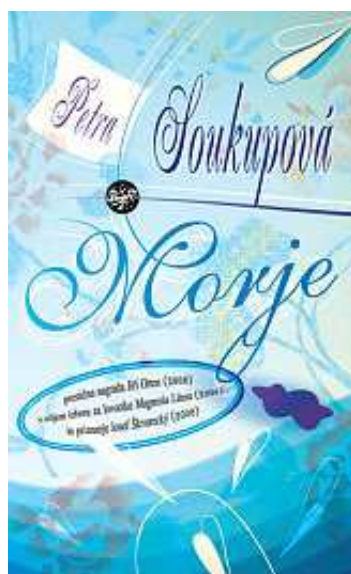
Obrazové přílohy

Příloha č. 1

Příloha č. 3

Příloha č. 2

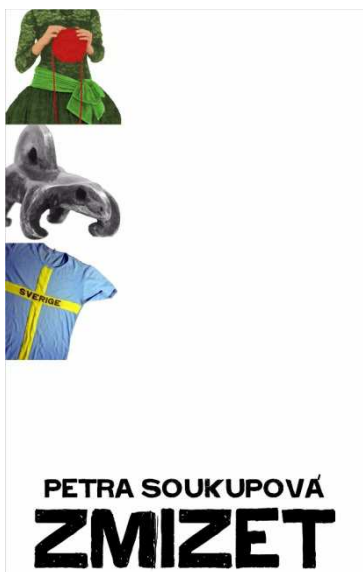
Příloha č. 4

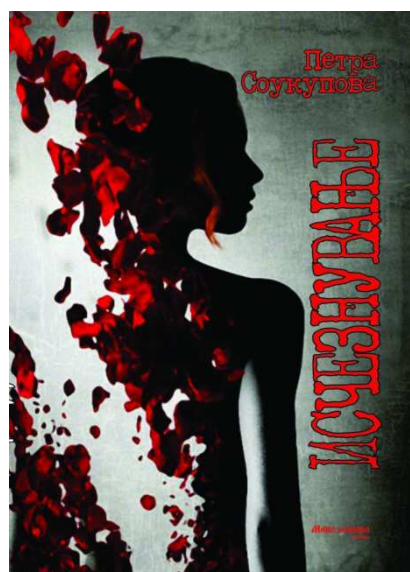
Příloha č. 5

Příloha č. 7

Příloha č. 6

Příloha č. 8

Příloha č. 9

Příloha č. 11

Příloha č. 10

Příloha č. 12

Příloha č. 13

Příloha č. 14